

't Hupke

Nr. 153 Zomer 2013

In dit nummer

- Alle begin is moeilijk
- Winterwatervogeltelling
- De geringde Merel
- Miza's, Sleva's en Wapies
- De Steltkluut
- Beleef de lente
- SWEV-dag
- Trektelpunt Hooijdonk
- Ziekte van Lyme
- De Regte Heide
- In gesprek met Willem Veenhuizen
- Werkgroep Rooskensdonk
- Bijzondere waarneming

Dit is uitgave nr.153 Jaargang 44
Oplage 300 stuks.

't Hupke is een uitgave van de West
Brabantse Vogelwerkgroep en wordt
4x per jaar toegezonden aan onze
leden.

Bank: ING 1063712

Bestuur

Kors Jan Snoeij (voorzitter)
Eric van Damme, (secretaris)
Stefan Vromans, (penningmeester)
Willem Veenhuizen,
Ellie Pruiksma, (PR & communicatie.)
Hettie van Lint (coord.werkgrpn)

Redactie

Martin van Leest
Jan Benoist
p/a Gaffelstraat 52
4835 AP Breda
redactie@westbrabantsevwg.nl

Vaste medewerkers

Raymond van Breemen
Piet van Iersel
Hans van der Sanden
Willem Veenhuizen
Harry van Vugt

Tekstcorrectie

Henriette Huijgens
Ad Rijnen
Albert de Hoon

Overname artikelen

Niets uit deze uitgave mag zonder
schriftelijke toestemming van de
redactie worden overgenomen.

Wijze van aanleveren

Kopij per email aanleveren als Word
bestand zonder opmaak.
Grafieken en tabellen en foto's apart
aanleveren per email

Website

Aanvullende informatie van artikelen
en activiteiten van onze vereniging
vindt u op onze website.

www.westbrabantsevwg.nl
[www.facebook.com/WestBrabantse
Vogelwerkgroep](https://www.facebook.com/WestBrabantseVogelwerkgroep)
Nieuwsbrief/Westbrabantsevwg.nl

Webredactie

Ellie Pruiksma

Volgend Hupke

Verzenddatum 1 september
Aanleveren kopij tot 1 augustus

Foto omslag

Steltkluut, Hans van der Sanden

Foto's achterzijde

Hannie van Gils

PINO

In het vorige Hupke vertelde ik over een Merel die zich in het voorjaar van 2012
regelmatig in mijn tuin liet horen. Dit is het vervolg.

Voorjaar 2013. Vanaf midden februari hoorde ik af en toe al wat Merels
voorzichtig aan zingen. Zou diezelfde Merel van vorig jaar zich opnieuw laten
horen? Het was eind februari toen er, 's morgens vroeg, een aantal bekende
tonen door het slaapkamerraam naar binnen zweefden:

Het was precies hetzelfde motiefje als vorig jaar! Maar zou het ook weer in
dezelfde toonsoort zijn gezongen? Ik heb geen absoluut gehoor, dus om dat
vast te stellen zat er maar één ding op: bed uit, naar de piano en de toonhoogte
controleren. Mijn nieuwsgierigheid won het ruim van het warme bed en met
gezwijnde spoed liep ik de trap af, richting klavier. Het verbaasde me eigenlijk
niet eens dat het motief inderdaad op dezelfde toonhoogte had geklonken!
Nog dezelfde dag installeerde ik een piano app op mijn telefoon dan hoefde ik
eventuele volgende keren niet meer mijn bed uit.

Zou mijn Merel dit motiefje nu weer verder uitbouwen, zoals vorig jaar? Het
antwoord hierop vroeg nogal wat geduld. Het was en het bleef hééél lang
koud. De vogels hadden er volgens mij niet zoveel zin in en ook mijn Merel hield
zich stil.

Pas in de vroege morgen van 10 april hoorde ik hem opnieuw. Met mijn
telefoon op het nachtkastje kon ik nu onmiddellijk de toonhoogte controleren.
Het bleek dat mijn Merel toch niet over een super-absoluut gehoor beschikte:
soms was het motief een fractie lager, het neigde dan een beetje naar E-groot in
plaats van F. Bovendien viel me op dat er steeds een stukje merelzang met het
motief werd afgesloten want het klonk steeds aan het eind van een muzikaal
zinnetje.

In de loop van april knapte het weer op en ik hoorde mijn Merel steeds vaker
met hetzelfde motief, ook wel weer eens tweemaal achter elkaar, net als vorig
jaar. Bovendien viel me op dat de laatste toon nu vaak een kort glissando naar
beneden had ('pie-oev') als een handtekening met een streep er onder:

Maar mijn Merel blijkt creatiever dan ik had gedacht want op een gegeven
moment klonk er een iets andere variatie, ook nog steeds uit dezelfde drie
toontjes opgebouwd:

Er is niet veel muzikale vaardigheid nodig om hier de tune van Sesamstraat in te
herkennen. Ik heb mijn Merel prompt met de naam 'Pino' gedoopt.

Ik hoop nog lang naar hem te kunnen luisteren en misschien nog meer nieuwe
motieven te ontdekken.

Zet 'm op, Pino!

Kors Jan Snoeij

Eind maart is de oprichting van de vereniging "Markdal, duurzaam en vitaal" een feit geworden. Het bestuur feliciteert alle betrokkenen die er hard voor gewerkt hebben om dit mogelijk te maken. Het doel is een zodanige herinrichting van circa honderd hectaren in het gebied dat natuur, water en boerenbedrijven met duurzame activiteiten het beste renderen. Het doel is een Markdal met stromende meanders zonder stuwen. Hiervoor heeft de provincie Noord-Brabant gelden beschikbaar. Ook de gemeenten Alphen-Chaam en Breda hebben beloofd zich (ook financieel) in te spannen voor zo'n honderd hectaren natuurherstel in het gebied. Daarnaast bekijkt het waterschap –waarvoor het herstel als natuurlijke rivier heel belangrijk is– hoe het hieraan kan meedoen.

Als het aan de vereniging ligt gaat de aanpak snel.

De provincie wil zelfs dat de doelen al over vijf jaar gerealiseerd zijn. Iedereen die wil meedoen kan lid worden (voor € 15 per jaar) om zo het Markdal in beweging mede mogelijk te maken. Men kan zich aanmelden bij Joop van Riet: j.a.van.riet@hccnet.nl

Bij monde van Jan van der Heijden hebben de groene groepen een krachtig protest bij de gemeenteraad laten horen tegen de voorgenomen bebouwing van de boskamers bij de Klokkenberg door Vitalis. Inmiddels ligt er een uitnodiging van Vitalis voor een gesprek hierover. Misschien valt er nog iets te redden en wordt de gang naar de Raad van State daarmee alsnog overbodig.

Sinds kort is de oude lesruimte van Bezoekerscentrum Wolfslaar weer beschikbaar gekomen, voorlopig alleen nog overdag maar na de zomer kan er in deze ruimte ook vergaderd worden door maximaal 26 personen. Voor ons is de ruimte gratis beschikbaar, al moet de koffie betaald worden. De voorzitters van IVN, KNNV en Vogelwerkgroep hebben zich voorgenomen in principe elke dinsdagmorgen daar aanwezig te zijn. Iedereen die daar zin in heeft is dan welkom voor overleg of gewoon een praatje met een kopje koffie.

Donderdag 28 maart vond de ledenvergadering plaats. Er werd afscheid genomen van Coen als penningmeester van onze vereniging. Ook namen we afscheid van Henriëtte als vaste notulist.

Het bestuur wil beiden nogmaals bedanken voor hun inzet.

We herhalen bij deze de oproepen die tijdens de ledenvergadering gedaan zijn.

Het betreft de functies van notulist, coördinator Zwaluwenwerkgroep en leden voor de werkgroep Vierde Bergboezem.

Aan de herinrichting van het biosecretariaat wordt hard gewerkt. In het najaar volgen verdere mededelingen.

Eric van Damme, secretaris

Verlies en winst

Momenteel worden op veilingen, terreinen van Staatsbosbeheer verkocht om aan een opbrengst van een miljoen euro te komen.

Het gaat weliswaar om kleine, verspreid liggende reservaten die geen onderdeel zijn van de ecologische hoofdstructuur maar het is nog niet eerder gebeurd dat natuurgebieden verkocht werden. De bestemming blijft natuur, de nieuwe eigenaren mogen er dus geen caravan wegzetten of pony's in laten lopen maar bekend is dat gemeenten slecht toezicht houden en nog minder vaak ingrijpen.

Het beleid en de opvattingen van de nieuwe staatssecretaris die over de natuur gaat zijn gelukkig beter dan die van haar voorganger: de nieuwe regering gaat 200 miljoen euro minder bezuinigen op natuur. Maar er blijft dan altijd nog 600 miljoen euro over!

Terreinbeherende organisaties moeten van alles uit de kast halen om inkomsten te genereren zoals T-shirts en nestkastjes verkopen; ook moet de boswachter die een excursie leidt betaald worden.

Het concept van de nieuwe Natuurwet zoals gepresenteerd in de vorige kabinetsperiode was een regelrechte ramp voor natuur en milieu. Nu hebben drie partijen uit de Tweede Kamer een Initiatiefnota "Mooi Nederland" ingediend met als uitgangspunten:

natuur heeft een intrinsieke waarde
natuur heeft een ecologische waarde
natuur heeft belevingswaarden.

Een van de punten is dat jacht geen sport meer is maar een middel dat alleen indien nodig op professionele wijze wordt ingezet in het kader van schadebestrijding en duurzaam natuurbeheer. Goed dat Nederland zich niet verschuilt achter de minimale Europese natuurwetgeving.

De wildlijst (lijst met vrij bejaagbare soorten) wordt afgeschaft.

Wij zijn benieuwd of jagers de boeren niet zullen ophitsen te gaan klagen over schade die fazanten en hazen veroorzaken. Tot op heden wordt beweerd en geklaagd dat er nog maar zo weinig van zijn om dood te kunnen schieten!

Biemeus

Notulist gevraagd

Het bestuur van de West Brabantse Vogelwerkgroep nodigt twee maal per jaar alle leden uit om de Ledenvergadering bij te wonen. Een in maart en een in oktober. Hiervan wordt een verslag gemaakt en gepubliceerd op deze site.

Vanwege het vertrek van Henriette is het bestuur nu op zoek naar een notulist voor deze vergaderingen.

Het betreft een kleine, afgeronde taak.

Het zou een enorme ondersteuning voor het bestuur betekenen.

Wie wil zich hiervoor inzetten? Ben je taalvaardig, ict vaardig en heb je in maart en oktober een paar uurtjes tijd?

Informeer gerust bij

Kors Jan Snoeij Voorzitter West Brabantse Vogelwerkgroep: 06 5530 8580

voorzitter@westbrabantsevwg.nl

Of Ellie Pruiksma PR & Communicatie 076-5658570

publiciteit@westbrabantsevwg.nl

Het bestuur

Honden en Natuur in Breda

In Breda hebben we de laatste jaren enkele mooie natuurgebieden erbij gekregen waarop we best trots mogen zijn.

Ik noem bijvoorbeeld. Wolfslaar, Nieuw-Wolfslaar, het Bijlooppark, het Jeka-terrein, het Markdal en de Groene Mal. Maar ook de bestaande natuurgebieden als de Asterdplas, het Zaartpark, het Zaartbos en de Emerput zijn pareltjes in onze drukbevolkte stad. Wij vogelaars gaan vaak liever buiten de stad vogels kijken maar ook deze pareltjes zijn zeker de moeite waard voor een korte vogelwandeling bij huis.

Zaartpark

(Jan Benoist)

Helaas moet ik vaststellen dat deze gebieden het meest ontdekt zijn door hondenbezitters. Deze trouwe viervoeters kunnen hier heerlijk rennen en van de "natuur" genieten. Nou is het in Breda zo geregeld dat honden overal op het grondgebied van de gemeente Breda aangelijnd moeten zijn.

Breda heeft ook losloopplaatsen voor honden die duidelijk zijn aangegeven met speciale bordjes. Alle hondenbezitters die hondenbelasting betalen ontvangen hierover informatie en zijn dus op de hoogte van de spelregels in Breda.

In bovenstaande natuurparels ben ik dit soort bordjes niet tegengekomen dus: honden aan de lijn, zou je dan denken. Als ik hondenliefhebbers erop aanspreek dan krijg ik steevast te horen: "Oooh, dat wist ik niet" of "Waar staat dat dan dat het niet mag". Kortom het gemeentelijk beleid is kennelijk niet duidelijk genoeg.

Willen we van onze natuurparels kunnen blijven genieten dan moeten we zuinig zijn op de daar in ruime mate aanwezige flora en fauna. De gemeente kan hier een goede en positieve bijdrage aan leveren door met bordjes duidelijke informatie te geven over deze mooie gemeentelijke natuurparels en daar meteen bij te vermelden dat honden aan de lijn moeten.

Staatsbosbeheer maakt hier ook steeds meer werk van. Een beetje positieve PR voor ons gemeentelijk natuurbesluit mag ook wel eens uitgedragen worden.

Oproep

Ik roep ons bestuur dan ook op om dit in het periodiek gemeentelijk overleg met de groene groepen eens te bespreken. Vol vertrouwen lees ik dan in ons volgende Hupke samen met jullie allen het resultaat.

Jan Benoist

Trektellen Castelse Heide

In Nederland worden op veel plaatsen trekvogels geteld en niet alleen in het najaar. Zo wordt aan de kust bij Noordwijk iedere dag geteld. Bij Breskens wordt in het voorjaar geteld met spectaculaire aantallen in april.

In West-Brabant wordt in het najaar op de Castelse Heide (gemeente Baarle-Nassau) geteld.

Castelre is een stukje Nederland dat aan drie zijden aan België grenst; de telpost wordt dan ook mede door Belgische vogelaars bemand.

In het najaar van 2012 is er geteld van 1 september tot eind oktober, daarna nog op enkele dagen als er goede trek was met als laatste datum 14 november.

In totaal is hier 278 uren geteld wat een totaal opleverde van 245.560 vogels behorend tot 126 soorten.

Enkele opvallende totalen voor 2012

Aalscholver	6.800	Boerenwaluw	12.663
Rode Wouw	13	Zwarte Mees	1.005
Slechtvalk	19	Pimpelmees	639
Houtduif	56.334	Koolmees	565
Spreeuw	29.911	Gaai	1.900
Koperwiek	16.085	Vink/Keep	67.500
Veldleeuwrik	13.846	Appelvink	49

De waargenomen aantallen worden dagelijks ingevoerd op trektellen.nl.

Topdagen met massale trek waren 7, 12 en 13 oktober 2012.

Stijn Leestmans ('t Bieteutje Natuurwerkgroep Markvalleij)

Trektellen Hooijdonk

Bij Rooskensdonk wordt eenmaal per jaar geteld op Bird Watch Day.

Nu hebben enkele leden in Hooijdonk in april geteld met als resultaat opmerkelijke aantallen en soorten. Tim van Oerle schrijft hier elders in dit blad meer over.

Trektellen is een interessante bezigheid maar er gaat veel tijd in zitten.

Bij slecht weer zoals regen en harde wind kan men best thuis blijven want dan trekt er toch niets, maar onder normale weersomstandigheden moet men bij het licht worden al aanwezig zijn en dan tot 12 uur.

Ook bij goed weer is dat dan nog geen garantie dat er vogels trekken.

Harry van Vugt

Ooievaars nieuws!

Sinds zaterdagmiddag 13u is het zeker dat de ooievaars al minstens één jong hebben. Op 16 maart zijn de ooievaars teruggekomen, luid klepperend werd er direct gepaard! Kort daarna werd er gebroed.

Al sinds Hemelvaartsdag is het gedrag van de ooievaars veranderd. Ze zaten onrustiger op het nest, waarschijnlijk als gevolg van het gekriebel van uit het ei gekomen jongen onder hen.

Vorige week donderdag was ineens te zien dat de ooievaars voedsel opbraakten op het nest. Dat doen ze als ze jongen hebben! Die jongen slobberen dat dan weer op. De ooievaars vliegen nu ook af en aan met voedsel. Vooral insecten uit de omliggende weilanden, met af en toe een mol of kikker.

Ooievaar met jong www.ooievaarsnestmarkdal.nl

Vorig jaar was het voor het eerst in 50 jaar dat er broedende ooievaars in het Markdal waren! Van een jong paartje. Helaas werden de jongen maar ca tien dagen oud. De Brabantse ooievaar expert Kees Vos meldt dat er door het koude natte weer heel veel jonge ooievaars en reigers aan een agressieve schimmelziekte dood gingen. Ook dit jaar is het weer afwachten!

Omdat bij ooievaars om de drie dagen een jong uit het ei komt is het wachten op de volgende koppies die boven het nest uit komen!

Ooievaars zijn gewend aan mensen. Kijk en geniet, maar blijf rustig! Laat honden de grazende ooievaars niet storen bij het voedsel zoeken voor hun jongen. Ze hebben alle tijd hard nodig!

Joop van Riet

Plassen langs de weg

Inleiding

Het is alweer ongeveer vijftig jaar geleden dat er in West-Brabant grote rijkswegen aangelegd werden.

Voor de ondergrond daarvan was zand nodig; daarom werden stukken grond aangekocht voor zandwinning. Daardoor ontstonden er plassen. Om zo veel mogelijk zand te winnen zijn deze plassen soms wel tot dertig meter diep uitgegraven.

Op plassen verblijven watervogels die onze aandacht trekken. Door ons wordt tijdens de watervogeltellingen gekeken en genoteerd wat er verblijft. Veel plassen hebben geen naam, de oudste plas ligt bij Prinsenbeek en heeft de simpele naam "De Kuil" gekregen.

Omschrijving

Langs de A 16 Rotterdam-Antwerpen

1. De Kuil, Prinsenbeek is een vrij kleine plas omzoomd door riet en bomen. Op een oever is een strand aangelegd, ingericht als zwembad. Broedvogels: Futen, Wilde Eenden en Meerkoeten. In de winter zijn er tientallen Kuifeenden aanwezig.

Langs de A 27 Utrecht-Antwerpen

2. De Kurenpolder bij Hank is een grote plas op een recreatieterrein. Er broeden Futen, verder is er weinig van bekend.

3. De plas Bavel-Zuid is een grote diepe plas met aan drie zijden grasland en een zijde struiken. Broedvogels hier zijn een paar Futen, enkele paren Wilde Eenden en Meerkoeten. In het voorjaar kun je hier een soos van Scholeksters waarnemen. In de winterperiode kunnen er veel Canadese Ganzen en Meerkoeten voorkomen.

4. De plas Bavel-Noord ligt op een klein privé-terrein en is omgeven door dicht geboomte. Daarom is hij moeilijk te overzien en hij wordt door ons dan ook niet geteld. Als broedvogel komen er voor een paar Futen enkele Wilde Eenden en Meerkoeten.

5. Het Galderse meer is een vrij grote diepe plas met smalle oeverbegroeiing van riet en struiken. Deze plas wordt voor recreatie gebruikt. Er komen weinig broedvogels voor: enkele Wilde Eenden en Meerkoeten, geen Futen. In de winter als veel wateren bevroren zijn kunnen er in of bij wakken veel Wilde Eenden pleisteren. Aan de andere kant van de weg ligt een kleine ondiepe plas die door de gemeente Breda wordt beheerd als natuurgebied. Hier broedt onder andere jaarlijks een paar Dodaars.

Langs de Maasroute Zonzeel (Breda)-s-Hertogenbosch

6. De plas bij Raamsdonksveer is vrij groot en heeft oeverbegroeiing met riet en struiken. Broedvogels hier zijn enkele paren Futen, Wilde Eenden en Meerkoeten. In het voorjaar is hier een soos Scholeksters te zien.

7. De plas op het industrieterrein in Oosterhout is klein en heeft rietoevers. Hij is niet toegankelijk maar wel te bekijken. Als broedvogels tref je er aan Fuut, Wilde Eend. Meerkoet. In de winter zijn er weinig vogels.

8. De plas bij Wagenberg is een vrij grote plas, gedeeltelijk omzoomd door riet en struiken. Broedvogels hier zijn Futen, Wilde Eenden en Meerkoeten. Het is een winterpleisterplaats voor Kuifeenden.

Overige plassen die ontstaan zijn door zandwinning

9. De plas in de Vrije Kavelen bij Hooge Zwaluwe wordt door ons Reeplas genoemd. Hij is groot en diep en wordt omgeven door riet en struiken, aan een zijde ligt een recreatiestrand. Als broedvogels vind je er Futen, Wilde Eenden en Meerkoeten. In de winter kunnen er veel Smienten en ganzen verblijven.

10. De plas in de Nieuw Zwaluwse Polder wordt omgeven door bomen, langs de oever groeit gras en wat riet.

Broedvogels hier zijn Fuut, Wilde Eend en Meerkoet.

11. De Caronplas ligt bij Oosterhout. Het is een vrij grote diepe plas, geheel afgesloten met hekwerk. Broedvogels zijn Wilde Eend en Meerkoet. In de winter verblijven er Kuifeenden.

12. De Emerput in Breda is groot en diep en omgeven door riet en struiken. Als broedvogel vind je hier Futen, Geoorde Futen (circa dertig paar), Wilde Eenden, Meerkoeten en Waterhoenen. In de winter zijn er Kuifeenden en Tafeleenden te vinden. Op ons initiatief is daar een observatietoren geplaatst.

13. De Asterdplas is een grote plas met aan enkele randen riet en struiken. Aan twee zijden is een recreatiestrand.

Broedvogels hier zijn Futen, Wilde Eenden en Meerkoeten.

In de winterperiode tref je er Aalscholvers, Kuifeenden, Tafeleenden en Smienten aan.

14. De Hooislobben ten noorden van Oosterhout is een grote plas, nog zonder oeverbegroeiing. Rondom een druk gebruikt wandelpad. Broedvogels zijn Futen, Wilde Eenden en Meerkoeten. Je vindt er weinig wintervogels.

15. De Westpolderplas in Etten-Leur is een multifunctionele plas voor waterberging/zuivering en recreatie (strand). Er is een kunstwand voor Oeverzwaluwen aanwezig.

De zandwinplassen voldoen aan een behoefte als broed- en pleisterplaats voor watervogels maar het aantal soorten is beperkt. Een van de uitzonderingen is de Emerput met als bijzonderheid het voorkomen van een kolonie Geoorde Futen.

Harry van Vugt

Geoorde Fuut

(A. van den Blik)

Conclusie

Over het algemeen zijn de plassen zo diep dat er geen waterplanten groeien daarom komt er maar een beperkt aantal soorten voor. Wel aanwezig zijn Futen, Wilde Eenden, Kuifeenden en Meerkoeten. Incidenteel kunnen er meer soorten watervogels voorkomen.

De aantallen worden bepaald door de grootte van de plas; de soortensamenstelling is afhankelijk van het wel of niet aanwezig zijn van waterplanten en oeverbegroeiing zoals rietkragen en grasoevers.

In strenge winters als er veel ijs ligt kunnen op grote plassen waar de wind op staat wakken ontstaan. Er zijn dan grote aantallen Wilde Eenden aanwezig.

De waterkwaliteit is niet altijd goed, daardoor kan er in warme zomers botulisme optreden.

PR-nieuws!

Dankzij Dennis Maas is de West Brabantse Vogelwerkgroep sinds 25 april 2013 via facebook te volgen.

Er is een link geplaatst vanaf facebook naar de website.

Binnenkort komt er de koppeling vanaf de website naar facebook.

Zie: www.facebook.com/WestBrabantseVogelwerkgroep

Ellie Pruiksmas

Belevenissen in de Doenradestraat

Iedereen zal het gevoeld hebben: het bleef te lang koud en droog. Er waren ook behoorlijke temperatuurverschillen: een paar nachten geleden was er nog circa 3 graden vorst aan de grond en werd het overdag bijna 20 graden!

Toch zijn nu de vetbollen en pinda's op en weggeruimd; alleen nog een klein handje strooivoer wordt op de plank gelegd. Je moet nu geen vetbollen, pinda's of pindakaas laten hangen; de jonge vogels kunnen het vet niet verteren en gaan dood! Je voert je baby toch ook geen boerenkool met worst. Op de laatste koude dagen kwamen er nog enkele Sijzen op de pinda's af. De rest van de winter had ik ze hier nog niet gezien.

Alle wintersoorten, genoemd in het vorige Hupkeartikel, zijn nog aanwezig. Het vrouwtje Grote Bonte Specht (geen rood op de kop zoals alle andere bonte spechten behalve de Middelste) kwam bijna iedere dag wel even kijken om soms uit het pindanetje en van de vetbol wat mee te pikken. Het broedseizoen is alweer begonnen, zij het wel twee of drie weken later dan normaal.

De Zanglijster van vorig jaar is nu niet te horen of te zien, helaas. Wel verblijven er twee tot vier Merels in en rond onze tuin. Een koppel heeft in de beukenhaag in de voortuin een nest gebouwd; het eerste ei werd gelegd rond 19 april. Nu zit ze broedend op vier eieren, de broedduur is meestal zo'n veertien tot achttien dagen. Ze trekt zich niets aan van het lawaai van verkeer, werkzaamheden, en vlak langs het nest lopende, nietsvermoedende hondenuitlat(st)ers.

De Heggenmussen spelen en jagen vanaf einde maart al achter elkaar aan. Koud of niet, ze zijn er altijd vroeg bij en hij blijft maar zingen. De Kauwen probeerden in de openingen in de gevel (de luchtgaten van de w.c), bij de burens aantal malen een nest te maken. Takjes en droog mos werden aangevoerd..doch door de bewoners weer snel weggehaald! Ze hebben nu toch maar een van de schoorstenen in de omgeving in beslag genomen.

Een enkele Vink, Groenling, Houtduif en Roodborst zijn na de winter toch blijven rondhangen in de omgeving en iedere dag wel in de nabijheid of in de tuin te horen en te zien. De Winterkoning heeft ook in de beukenhaag een nest gemaakt. Tot op heden heb ik het nog niet goed bekeken, maar ik denk dat het niet bezet is. Misschien is het een speelnest, ik hoorde hem de laatste week ook niet meer.

Wel weer leuk is een broedende Turkse Tortel: vlakbij het balkon maakte hij zijn nest in de klimop. De Kauwen komen af en toe al eens kijken of er wat te halen valt...

De Koolmees en Pimpelmees zie ik bijna iedere dag wel in de tuin, af en toe een zaadje meepikkend, ook bij de burens verderop, Ze zullen zeker in de omgeving wel een nestholte hebben gevonden.

Zo zie je maar weer, er is veel te beleven in de tuin. Stadsnatuur je buur!

Willem Veenhuizen

Stadsvogelexcursie Wilhelminapark,

14 april 2013

Met zeven enthousiaste vogelaars en vogelaarsters gingen we op pad.

Beginnende bij de tank, noteerden we meteen Turkse Tortel, Merel, en Houtduif. De vogels konden we nu goed

zien; er zat nog geen blad aan de bomen, dat was vorig jaar wel anders!

Over het water van de grote vijver turend ontdekten we een mannetje Kuifeend. –zou het vrouwtje op het eiland zitten te broeden–?, een Fuut, een Blauwe Reiger, soepganzen en een Canadese Gans met een Grauwe Gans (een paar?).

Meerkoet, Waterhoen en Wilde Eend lieten zich uitvoerig bekijken. Aan de overkant was een roffelende Grote Bonte Specht te horen, later zouden we er een zien nabij het Mariamonument langs de singel.

Een Boomkruiper namen we waar bij het eilandje en en Boomklever bij het groen op de hoek van de Claudius Prinsenlaan met de –singel.

In de Molengracht zwommen een paar Wilde Eenden(soepeenden) en een Waterhoen. Een Ekster en een Zwarte Kraai lieten zich ook zien. Bij de Watertoren lieten Zwartkop, krassende Gaaien en de Tjiftjaf zich van dichtbij bewonderen.

Pimpelmees

(Luuk van Oerle)

Koolmezen-, Pimpelmezen, Roodborst en Heggenmus waren ook van de partij, evenals een enkele Spreeuw.

Een Aalscholver en een aantal Kleine Mantelmeeuwen vlogen over ons heen, Met de zon in de rug waren ze goed te herkennen.

De Groenling met zijn hoge suueeeeeeeeeeeee was mooi te zien en te horen! De Vink hebben we maar één keer gehoord; toch te koud weer, of zijn er zo weinig?

De zachte koerzang van de Holenduif was bijzonder, evenals de zang van het Goudhaantje in de Taxus langs de vijver in de tuin van de appartementen op de plaats van het verdwenen Diaconessenhuis. Er was maar één Winterkoning te horen!

Bijzonder opvallend ook waren de tot een meter vanaf de grond afgezaagde zware klimopraken! Een gevolg van de bezuinigingen bij de gemeente Breda. De betreffende bomen waren tevoren volledig begroeid met klimop. Biodiversiteit, tja... weg schuil- en broedgelegenheid voor veel soorten vogels en insecten. Zo beheer je toch geen vogelrijk park...

Al met al werden toch maar liefst 34 soorten gezien of gehoord (vorig jaar 29). Tot volgend jaar!

Willem Veenhuizen

Alle begin is moeilijk

Nicole Lucassen en Karel Speulman zijn pas een jaar bij de Vogelwerkgroep, ze zijn razend enthousiast. Het is begonnen op een verjaardag waar iemand hen vertelde dat de Vogelwerkgroep een cursus voor beginnende vogelaars geeft. Die deden ze samen en daarna volgden ze ook de cursus voor gevorderden. Beide cursussen vormden de start voor hun vogelwaarnemingen. Niet dat het nieuw was allemaal want Nicole en Karel zijn allebei al een tijd met de natuur bezig. Voor Karel, die in diepe wateren duikt, was de vogelwereld nieuw. Voor Nicole, die genoot van alle vogels in hun tuin en haar huisdieren, was het vooral de vraag naar de namen van de vogels die haar deed besluiten om de cursus te doen. Die tuin heeft een vijver en soms is er een IJsvogel te zien, maar verder tref je er allerlei soorten aan die dankzij het bosje van de buren bij hen van heel dichtbij te zien zijn. Nicole had een oude kijker en heeft sinds kort een nieuwe kijker een 10x42, waarmee ze heel blij is. Fantastisch die veertjes en kleuren. Karel gebruikte toen hij begon nog de matige vergroting van zijn fotoestel, nu heeft hij een lens die wel tienmaal vergroot. Beiden zoeken dan in de vogelgids die ze bij de cursus kregen wat voor vogel ze zien.

Grote Bonte Specht

(Piet van Iersel)

Gemakkelijk is dat niet, daarom waren de bijbehorende excursies juist zo leerzaam, dan leerde je namen en gedragingen van soorten beter kennen. De ervaring om te letten op de omgeving (het biotoop) helpt hen veel bij het zoeken naar de juiste naam voor de waargenomen vogel. Als ze samen op pad gaan letten ze dus eerst op waar ze zijn. Dat helpt je een heel eind op weg bij het determineren tot op de soort. Later komen dan het geluid en andere kenmerken van de vogel aan de beurt. Het onthouden van de geluiden valt niet mee; hoewel Nicole muzikaal is, valt het toch ook voor haar niet mee om geluiden te onthouden. Maar met de moderne hulpmiddelen zoals vogelgeluiden op je iPad en de hulp van de excursieleider of de deelnemers die al langer meegaan, leren ze elke keer weer bij. Daardoor zien ze steeds meer en leren ook beter en anders naar de omgeving kijken. Zo zag Karel onderweg

ineens een vogel in de middenberm tijdens een ritje naar zijn werk. Dat zou hem anders nooit zijn opgevallen. Nicole kent inmiddels de soorten die bij haar in de winter op de voedertafel komen en snoepen van de vetbollen en pinda's. De Kuifmees was er vaak bij en soms zaten wel vijf staartmezen te eten. Beiden gaan graag mee op excursie, afgelopen weekend twee keer naar de Biesbosch. Helaas waren daar wegens de lange winter nog net te weinig vogelsoorten te zien. Een bever langs de boot was daarentegen erg leuk. Karel maakte daar nog een foto van. Ook de Grote Bonte Specht werd vastgelegd.

Piet van Iersel

De RO-werkgroep

Ruimtelijke Ordening (R.O.) is een activiteit die plaatsvindt op allerlei niveaus. Als RO-werkgroep willen we graag kansen voor natuur en vogels vroegtijdig onder de aandacht van overheden en bedrijven brengen. Dit gebeurt door middel van overleg en "beleidsbeïnvloeding". Daarnaast volgen we het ruimtelijke beleid om de belangen van de natuur, speciaal de vogels, te behartigen. Sturend hiervoor is het Rijksbeleid en het provinciale beleid. Het laatste is vastgelegd in de provinciale Verordening Ruimte. De gemeente maakt bestemmingsplannen, die het enige juridische instrument zijn voor de burger, waarin ruimtelijke functies zijn vastgelegd. Daarmee wordt bedoeld: wonen, natuur, landbouw, industrie e.d., dus gebruiksvormen die iedereen wel kent.

Voor het tot stand komen van deze plannen en planregels zijn bepaalde procedures afgesproken waarbij de burger en dus ook de West-Brabantse Vogelwerkgroep rechten heeft om haar zienswijze of bezwaar ter kennis van de gemeente te brengen. Soms worden we door de gemeente Breda uitgenodigd voor deelname aan een klankbord groep.

Tevens bestaat er een Groene Tafel-overleg. Hierbij wordt op drie niveaus overlegd. Het hoogste niveau is het bestuurlijke niveau, waaraan de wethouder zelf deelneemt. Daarvoor vindt ambtelijk overleg plaats met betrokken gemeenteambtenaren en de groene groepen. Maar daarvoor vindt eerst een achterbanoverleg plaats waarbij de groene groepen (IVN, KNNV, VWG, SBB, BL e.a.) met elkaar de verschillende onderwerpen bespreken.

Onze RO-werkgroep bestaat tot op heden uit vier leden, die zich met de kansen, duurzaamheid en problemen bezighouden en, samen met andere groene groepen in de gemeente Breda, opletten dat er geen schade ontstaat aan de zo kostbare natuur en natuurgebieden. Vaak gaat het om langlopende projecten met soms wel meer dan tien jaar. Voorbeelden hiervan zijn: de Emerput, de Klokkenberg, het Markdal en de bestemmingsplannen Buitengebied Zuid en Noord. Momenteel ontwikkelt de gemeente Breda een Structuurvisie tot 2030. Straks zullen de nieuwe bestemmingsplannen aan dit structuurplan getoetst worden, vandaar het belang ervan.

In het Hupke worden korte artikeltjes geplaatst, die onze leden op de hoogte houden.

Voorzitter van de groep is op dit moment: Piet van Iersel (piet.van.iersel@planet.nl). De leden zijn Frans de Kruif, Joop van Riet, en Matthijs Suykerbuyk. Maar we kunnen best wat leden gebruiken die zich bij het bovengenoemde onderwerp betrokken voelen.

Piet van Iersel

Midwinterwatervogeltelling

Voor het weekend van 12 en 13 januari 2013 waren de jaarlijkse midwinterwatervogeltellingen georganiseerd vanuit Sovon. Er waren nog wat gebiedjes waar niet geteld werd. Vorig jaar heb ik samen met Lief met goed gevolg de beginners- en vervolgcursus gedaan, waarbij je meteen lid werd van de Vogelwerkgroep.

Deze blijkt niet voor niets Vogelwerkgroep, met de nadruk op werk, te heten. Men vindt het dan ook prettig als je je nuttig maakt met de opgedane kennis. Tellen is daarvan een voorbeeld, om inzicht te krijgen in wat er allemaal rondfladdert en zwemt en of dat in de loop van de jaren veel verandert. Er waren wat telgebiedjes over die niet al te moeilijk zijn voor een beginner. Alléén zag ik dat tellen niet zo zitten, Lief is meer een mooi-weer-vogelaar, maar Vogelvriend wilde wel meetellen. Hij had een jaar eerder beide cursussen gevolgd en had al wat ervaring met tellen. Door hem ben ik de de cursussen gaan volgen. Ons dus opgegeven. We kregen van Sovon een inlogcode en ontvingen nog wat instructiemateriaal zodat we ons konden voorbereiden. Toen ik dat doorlas zag ik dat we onderscheid moesten maken tussen soep- en Wilde Eenden. Dat vond ik wel wat ingewikkeld, het verschil tussen die twee. Voor mij zijn het in de bebouwde kom bijna allemaal soepeenden, gezien hun gedrag. Als ze mensen zien komen ze gelijk aanstuiven voor voedsel. Terwijl de echte Wilde Eend als hij benaderd wordt, ook al is het door mij, er vandoor gaat. De soepeenden lijken me ook wat groter. Gelukkig kreeg ik nog wat informatie en een testje toegestuurd en dat maakte het een stuk duidelijker voor mij.

En zo trokken we er op 12 januari met zijn tweeën op uit, gewapend met verrekijker, vogelgids en pen en papier. We hadden geluk, de weergoden waren ons goedgezind. Het was weliswaar koud maar de zon scheen volop. Sneeuw lag er toen nog niet en ook nog nauwelijks ijs. De echte winter was maar net begonnen. Er was ons op het hart gedrukt dat we vooral ook goed naar de oeverranden met riet moesten kijken en dat was maar goed ook. Er zaten daar heel veel Waterhoentjes. De eenden bevonden zich vooral op het water. Vogelvriend en ik waren het niet altijd eens of het nu soep- of Wilde Eenden waren. Ik vond dat er vooral onder

dat wel meevallen en betichtte mij van manonvriendelijkheid.

We hadden de tocht in tweeën gesplitst; 's morgens meer binnen de bebouwde kom; het Van Sonsbeeckpark en Zaartpark e.o., dan even naar binnen om wat te eten, en 's middags naar het buitengebied; Zaartbos e.o.

's Morgens zagen we vooral het vertrouwde spul, Wilde Eenden, soepeenden, wat soepganzen, Meerkoetjes, heel veel Waterhoentjes, veel Kokmeeuwen, een enkele Storm- en Zilvermeeuw, een Kuifeendje, Blauwe Reigers, een koppel Knobbelzwanen, wat Aalscholvers en ook nog een Dodaars. Dat laatste was toch wel een verrassing dus daar nam ik even de tijd voor om hem op de plaat te zetten:

Tussen de middag dus even naar binnen en daarna weer op stap voor het tweede deel. Toen we daar aankwamen zagen we, tot onze schrik een grote auto staan." Nou, daar zullen wel een stel honden uitkomen, en dan zullen de watervogels wel weg wezen." zeiden we tegen elkaar. Maar wat een verrassing; Jan Benoist stapte uit. Hij besloot met ons mee te lopen. Toen ging het een stuk vlotter. Jan heeft zoveel ervaring en wij beginnen net. Tussendoor wees hij ons ook nog even op twee Slechtvalken, waarvan we er één een spectaculaire duikvlucht zagen maken en achter een meeuw aanzitten, allemaal tevergeefs. Jammer voor de Slechtvalken, gelukkig voor zijn prooidieren. En ook een beetje voor mij. Zo'n doodstrijd vind ik niet altijd prettig om te zien en/of te horen. Verder wees Jan ons ook nog op Koperwieken, Putters, Vinken, Sijsjes, Rietgorzen en wat Buizerds.

Maar het ging om de watervogels natuurlijk. In het buitengebied zaten vooral wat Wilde Eenden en een enkele soepeend, Meerkoetjes, ook wat meeuwen, enkele Blauwe Reigers, Knobbelzwanen, Aalscholvers, een Grauwe Gans en enkele Waterhoentjes. Meestal zitten daar ook Canadese Ganzen, samen met wat soepganzen, echter die waren gevlogen.

Op het eind van de middag hadden we de ons toegewezen gebiedjes gedaan en konden we uitgeteld naar huis. Daar nog even de lijst doorgelopen en dat was het dan, althans voor mij. Vogelvriend was de hoofdteller en hij moest nu alles gaan invoeren bij Sovon. Gelukkig voor mij want vogelen is leuk, maar de administratieve rompslomp laat ik graag aan een ander over!

Op deze manier vogelen is anders, want je moet echt de tijd nemen om overal goed rond te kijken. En dan blijkt er veel meer te zitten dan je in eerste instantie denkt.

Het was een prachtige en leerzame dag.

Hannie van Gils

Fuut

(Hans van der Sanden)

De geringde Merel

Op 21 februari 2013 vonden we een dode Merel (man) in Breda in park Valkenberg, gelegen in het centrum van Breda. De Merel was geringd met een metalen ring van het Vogeltrekstation.

Verder was hij van een aantal kleurringen voorzien. Aan de rechterpoot zaten de metalen ring en een lichtblauwe kunststof ring en aan zijn linkerpoot twee kunststof ringen, rood en roze.

Leeftijd

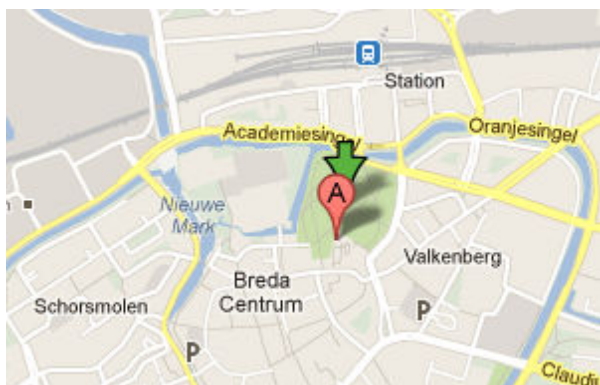
Uit de ringgegevens bleek dat de Merel was geringd op 8 juli 2006.

Als je de exacte ringdatum neemt en de datum van de vondst (dood) zit daar een periode van 6 jaar en 7 maanden en 14 dagen tussen.

Op het moment van ringen was de Merel volwassen, en werd hij door Erwin Ripmeester, de ringer, geschat op ≥ 1 kalenderjaar oud. We kunnen dus zeggen dat deze vogel oud is geworden, misschien nog wel ouder dan 8 kalenderjaar omdat hij als volwassen vogel is gevangen en geringd.

Als doodsoorzaak heb ik opgegeven, gezien de temperatuur en het niet vinden van uitwendig letsel, een natuurlijke dood door de kou.

De afstand van de ringlocatie naar de locatie waar de vogel dood is gevonden bedraagt nog geen 500 meter, en dat in een tijdsperiode van 7 jaar.

Ringdatum 8-7-2006 Adriaan van Bergenstraat
datum vondst dode merel 21-2-2013 Park Valkenberg

Kleurringen

De kleurringen zijn aangebracht in het kader van een onderzoek ter vergelijking van stads- en bosmerels. Naar aanleiding van de terugmelding heb ik contact gezocht met de heer Slabbekoorn van de universiteit in Leiden wiens adres stond op het terugmeldingsformulier van het Vogeltrekstation op www.g.nl.

Hij schreef mij het volgende terug:

Dag Raymond,

Dank voor je ringgegevens. Zijn dit alle terugmeldingen geweest?

Er zijn inmiddels een aantal artikels verschenen over het werk aan de merels en het proefschrift van Erwin Ripmeester is open access en kan op de volgende website worden geraadpleegd:

<https://openaccess.leidenuniv.nl/handle/1887/14556>

Als er nog specifieke vragen zijn, ik probeer ze graag te beantwoorden.

Vriendelijke groet, Hans

Dr. Hans Slabbekoorn

Associate Professor, Behavioural Biology

Bos en stadsmerels

Uiteraard heb ik de site bezocht die mij door Hans Slabbekoorn is toegestuurd.

Tussen een tiental pdf documenten in het Engels van het proefschrift zit een Nederlandse samenvatting (Zang en de stad: vergelijking tussen stads- en bosmerels). Duidelijk is dat Merels die in de stad leven (stadsmerels) eerder en op een hogere frequentie zingen dan Merels in het bos. Dit alles heeft te maken met het lawaai in de stad: het meeste omgevingslawaai zit in de lage frequentie. De Merel in de stad is zwaarder dan zijn soortgenoot in het bos.

Als er interesse is kun je de site bezoeken en het proefschrift lezen van Erwin Ripmeester.

Samenvatting

Dankzij de ringterugmelding heb ik het proefschrift van Erwin Ripmeester gelezen. De in het park gevonden Merel is oud geworden. Het is duidelijk dat deze stadsmerel zijn naam eer aandoet als standvogel gezien de geringe afstand tussen de ringplaats en locatie waar hij is gevonden. Uiteraard weet je niet of de Merel in de omgeving waar hij is geringd uit het ei is gekropen; dat weet je alleen bij vogels die op het nest worden geringd.

Door vogels te ringen en bij terugvondst, al dan niet levend, te melden kom je veel te weten over leeftijd, terreingebruik (habitat) en verplaatsing (dispersie / vogeltrek).

Het is belangrijk om een ring die je vindt te melden bij het Vogeltrekstation; mooi dat je zo een bijdrage kunt leveren aan onderzoek en studie.

Raymond van Breemen

21-2-2013 dode Merel (man) met kleurringen Raymond van Breemen

Bronnen :

Vogeltrekstation.nl www.griel.nl

Proefschrift Erwin Ripmeester na te lezen op:

<https://openaccess.leidenuniv.nl/handle/1887/14556>

Vogelnieuws april 2013 Evolutie in de achtertuin: de wording van de stadsmerel Ruud van Beusekom

De Miza's, Sleva's en Wapies

Informatieavond over en excursie in de Biesbosch

Op 11 april voerde boswachter Jacques van der Neut ons, leden van de Vogelwerkgroep, in zijn boeiende betoog mee naar de Biesbosch. Hij is daar sinds 1983 werkzaam. Vorig jaar al had hij ons met een bezoek vereerd. Toen vertelde hij vooral over de ontwikkeling van het gebied. Dit jaar was zijn betoog meer gericht op de hier voorkomende vogels. Zo vertelde hij over de Middelste Zaagbekken (miza's), de Slechtvalken (sleva's) en de Waterpiepers (wapies). Hij illustreerde zijn verhaal met geweldig mooie foto's als een van een Zeearend die een Meerkoet verschalkt, een van een Waterral en natuurlijk een van een IJsvogel. Ik zou er als beginnend (vogel)fotograaf een minderwaardigheidscomplex aan over houden... Gelukkig vertelde Jacques aan het einde van zijn presentatie dat het zijn beste foto's van de afgelopen 35 jaar waren.

Ontwikkeling van de Biesbosch

De Biesbosch is ontstaan als gevolg van de St. Elisabethsvloed in 1421. Hierdoor verdween een twintigtal dorpen en kwamen naar schatting tweeduizend mensen om het leven. Tot ver in de negentiende eeuw heeft men daarna, met wisselend succes, gevochten tegen het steeds terugkerende water. Na de afsluiting van het Haringvliet in november 1970 ging het grillige en onvoorspelbare karakter grotendeels verloren. Om het bestaan van de Biesbosch voor de toekomst veilig te stellen, is het groene labyrint in 1994 aangewezen als nationaal park.

In het kader van het project "Ruimte voor de rivier" wordt de Noordwaard op dit moment opnieuw ingericht. Dit project, dat in 2016 gereed moet zijn, bestaat uit twee delen. Noordwaard I is het kleinste, meest westelijke deel.

Het wordt ingericht voor de ontwikkeling van natuur, terwijl de ontwikkeling van Noordwaard II zich vooral richt op de veiligheid. Om een grotere waterafvoer door de rivier mogelijk te maken worden geulen heropend en dijken verlaagd. Er worden terpen gebouwd om de huidige bewoners die hun huis/boerderij kwijttraken de gelegenheid te geven een nieuwe woning te bouwen.

Ik leerde dat de Biesbosch het domein is van onder meer de Appelvink, Kleine- en Grote Zilverreiger, Purperreiger, Roerdomp, Aalscholver, Blauwborst, Wielewaal en IJsvogel, Grote en Middelste Zaagbek, Waterpieper, Pijlstaart, Krooneend, Toppereend, Slechtvalk en Grote Zee-eend.

Daarnaast zijn er de Grote en Reuzenster te zien, Bontbekplevieren, Kanoet, Steenloper en Drieteenstrandloper. Alle spechten komen in het gebied voor, ook de Middelste Bonte Specht. Kortgeleden zijn er duizenden Grutto's gesignaleerd, maar ook duizenden Meerkoeten, Smienten en Wintertalingen; en natuurlijk veel, heel veel ganzen.

De Zeearend is het gehele jaar in het gebied. Om hem als broedvogel een kans te geven werd vorig jaar de kanoroute langs zijn nestboom omgelegd (dat zal natuurlijk niet iedereen op prijs gesteld hebben...). En ja, ook dit jaar zijn er jongen, twee, geboren en wel rond 21 april, zo meldt het blog van Jacques.

Op 13 april, de zaterdag na de lezing, trokken we eropuit om al die mooie vogels met eigen ogen te aanschouwen. Het was een koude ochtend, dus moesten we tevreden zijn met een beperkt aantal soorten. We zagen en/of hoorden onder meer Rietgorzen, enkele broedende Ooievaars, Blauwborsten, een IJsvogeltje, Kramsvogels, Putters, Kuifeenden, Smienten, Veldleeuweriken, Kluten, Kieviten, Boerenzwaluwen, Fitis, Ringmus, en Havik. Het waren bijzondere ervaringen!

Voor diegene die niet aanwezig kon zijn: vanaf het Biesboschmuseum kun je verschillende mooie (vogel)wandelingen maken.

Rietgorz

Ria Lambregts

(K.Speulman)

De Steltkluut

De meeste leden van de Vogelwerkgroep zullen de Steltkluut kennen van hun voorjaars- of zomervakanties in de landen rond de Middellandse Zee. De Spaanse naam van de Steltkluut is cigeñuela (Ooievaartje) omdat ze op een verkleinde uitgave van de Ooievaar lijken. Deze opportunistische soort broedt daar in moerassige gebieden met ondiep water zonder getij. De Steltkluut broedt overwegend in kleine kolonies maar ook solitair. De Europese broedvogels (± 18.000 paar) overwinteren meestal in Afrika ten zuiden van de Sahara. Ze worden ook regelmatig als overwinteraars aangetroffen in Zuid-Europa.

Het uiterlijk

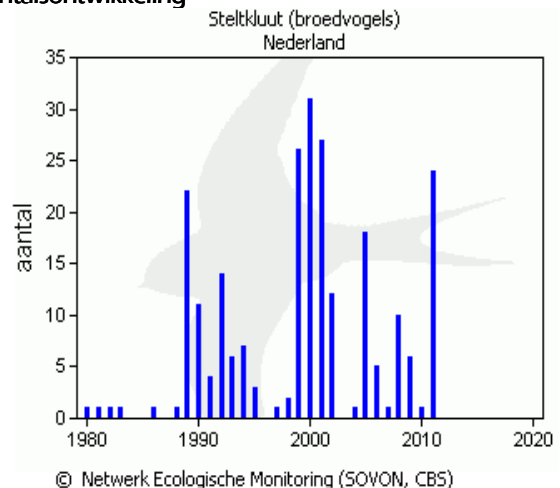
Evenals de Kluut, *Recurvirostra avosetta*, is de Steltkluut, *Himantopus himantopus*, een van de opvallendste vogels. Hij kan met geen enkele andere soort verward worden. De Steltkluut is een slanke vogel met extreem lange rode poten, een lange hals en een fijne naaldvormige, donkere snavel. In de vlucht vallen de driehoekige, zwarte vleugels op en de poten die ruim 15 centimeter buiten de staart uitsteken. De Steltkluut heeft naar verhouding de langste poten van alle vogels: 60 procent van de totale lichaamslengte. Bij de adulte vogel kunnen beide geslachten een volledig witte kop hebben, maar ook kan op de kruin en in de nek meer of minder zwart te zien zijn. Volgens sommige boeken zijn nek en kruin bij het mannetje witter dan bij het vrouwtje. Het vrouwtje is iets groter dan het mannetje en haar mantel is eerder donkerbruin dan zwart. De mantel van het mannetje is zwart. In najaar en winter hebben beide geslachten een grijze kruin en nek. Juvenielen hebben een bruine tekening op de bovenzijde en een witachtige vleugelrand. Het is een eenvoudig te determineren soort. Het geluid is een karakteristiek "kew-kew". Dat geluid wordt door de vogels geregeld geuit, zeker bij het nest.

Voorkomen

De Steltkluut is een kosmopoliet. Hij komt, in verschillende ondersoorten, voor in zowel gematigde klimaatgebieden als in mediterrane, steppe-, woestijn-, savanne- en winter-droge tropische gebieden. De soort komt op alle continenten voor behalve op Antarctica. Op het noordelijk halfrond is de verspreidingsgrens tot de isotherm van 27°C (Noord-Amerika) en 23°C (Eurazië) soms tot 18°C (Nederland) van de warmste maand (juli). Op het zuidelijk halfrond ligt de grens bij de isotherm van 15°C van de warmste maand (januari, Nieuw Zeeland). De Steltkluut kan op onregelmatige tijden ver ten noorden van het regelmatige broedgebied als broedvogel voorkomen en verdwijnt hier dan weer na een of meer jaren. Dit is meestal het gevolg van grote droogte in het voorjaar in het 'normale' broedgebied. Dit werd al in de jaren vijftig van de vorige eeuw vastgesteld. In Nederland werden de meeste territoria vastgesteld in die jaren dat er gemiddeld minder neerslag dan normaal viel in Zuid-Europa. Het merendeel van deze vogels blijft dan echter zonder te broeden ten noorden van hun broedgebied rondzwerfen. In Nederland worden de Steltkluten dan vooral in West- en Noord-Nederland en het westelijke rivierengebied gezien, met het zwaartepunt in het oostelijke Deltagebied en westelijk Noord-Brabant. Ze komen in ons land regelmatig maar niet jaarlijks tot broeden. Goede jaren waarin enkele tientallen paren tot broeden komen wisselen elkaar af met jaren waarin de soort ontbreekt. In 1907 en 1913 zouden er Steltkluten gebroed hebben in de omgeving van Ossendrecht. Het eerste, met

zekerheid vastgesteld broedgeval, werd in 1931 in Limburg ontdekt. In de periode van 1931 tot 2011 kwam de Steltkluut in ons land in 52 jaren tot broeden. Mogelijk zijn vooral in het begin van deze periode in sommige jaren broedpogingen gemist; het aantal waarnemers was toen nog maar gering. Tijdens de inventarisaties voor de 'Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000' werd het waarschijnlijk of zeker broeden van de Steltkluut in 21 atlasblokken vastgesteld. Topjaren waren 1999 en 2000 met respectievelijk 26 en 31 broedparen. Ook 2001 met 27 broedparen en 2011 met 24 broedparen waren topjaren. Bijzonder aan de verspreiding in 2011 was dat 11 van de 24 paren zich hadden gevestigd in Noord-Nederland. Het is niet waarschijnlijk dat er tijdens deze inventarisaties veel broedgevallen zijn gemist. De Steltkluut krijgt immers altijd veel belangstelling van vogelaars en fotografen, met soms verstoring tot gevolg. Dat zou een reden kunnen zijn van het geringe broedsucces in ons land. Een andere oorzaak zou kunnen liggen in het vaak natte en kille voorjaar in ons land.

Aantalsontwikkeling

Deze gegevens zijn afkomstig van landelijke tellingen van kolonievogels en zeldzame broedvogels (Meetnet Broedvogels). Weergegeven is het jaarlijks aantal territoria in Nederland.

Invasies

De soort is aan een noordelijke opmars bezig, waardoor hij op steeds meer plaatsen is aan te treffen. Het voorkomen van de Steltkluut in ons land is altijd een min of meer invasieachtig gebeuren. Voor zover na te gaan vonden dergelijke invasies onder andere plaats in 1935, 1949, 1950 en 1958. In deze jaren zijn steeds broedgevallen uit Noord-Brabant gemeld. Het eerste zekere broedgeval in West-Brabant vond niet plaats tijdens de grote steltkluteninvasie van 1965, maar pas in 1976, in de Biesbosch. Hierna duurde het tot de invasie van 1989 voor er weer een broedpoging kon worden vastgesteld. In de jaren 1991 en 1992 broedde de hele Nederlandse populatie in West-Brabant. Het grootste aantal van 12 paar Steltkluten werd gezien op de Molenplaat (Bergen op Zoom) op 7 mei 1992. In totaal zijn er 69 waarnemingen van Steltkluten opgenomen in het archief van de Vogelwerkgroep. In de periode 1999-2002 waren er verschillende broedgevallen onder andere op de bezinkputten van de suikerfabrieken van Stampersgat en Roosendaal, in de Ettense Beemden, op de Bleeke Heide en in het Markiezaat. De laatste steltkluteninvasie was in 2011.

Onze Steltkluten komen zeer waarschijnlijk uit Frankrijk en Spanje. Terugmeldingen (6) van geringde vogels in de database van het Vogeltrekstation tonen deze relatie met Frankrijk aan.

Biotoop

Het biotoop van de Steltkluut bestaat uit de met weinig gras begroeide of kale modderige oevers van ondiepe zoet- of brakwaterplassen. Ogespoten terreinen zijn in ons land vaak in trek als foerageergebied. Zij zijn slechts een korte periode geschikt, doordat ze dichtgroeien of doordat er werkzaamheden plaatsvinden. Mede daardoor komt de soort hier niet tot broeden. Ook zilte weiden, brakke gedeelten van kustlagunen en onder water staande rijstvelden vormen een geschikt biotoop. Waarschijnlijk heeft de aanleg van rijstvelden bijgedragen aan de toename van de steltkluutpopulatie in de landen rond de Middellandse Zee. Soms komen ze voor langs de oevers van zoutmeren en op zoutpannen als daar de Kluut, *Recurvirostra avosetta*, ontbreekt. In brakwatergebieden komen de Steltkluut en de Kluut naast elkaar voor. Het nest van de Steltkluut ligt op de grond op droge modderbodems of tussen gras of zoutminnende planten, soms zelfs op een droge zandige of rotsige bodem. Het is een ondiep kuiltje bekleed met wat plantenmateriaal. Het legsel bestaat normaal uit vier eieren zoals bij alle steltlopers. Beide ouders bebroeden de eieren. De jongen zijn echte nestvlinders. Ze verlaten spoedig na het uitkomen het nest en worden door beide ouders verzorgd.

Voedsel

Het voedsel van de Steltkluut bestaat uit allerlei kleine waterinsecten en in het water levende insectenlarven, kleine kreeftachtigen, slakjes en kleine visjes. Waarschijnlijk wordt ook plantaardig materiaal gezocht in ondiep water. Met de bijzonder lange poten kunnen zij, al wadend, in dieper water voedsel zoeken dan andere steltlopers. Het is echter niet duidelijk of daaraan voordelen zijn verbonden en of dit tot specialisatie heeft geleid in het zoeken naar een bepaald soort voedsel.

Trek- of standvogel

In het algemeen zijn Steltkluten, ook in de tropen, geen standvogels maar zwerven ze rond. Dit omdat hun biotoop aan grote veranderingen onderhevig kan zijn. In verband hiermee zijn de trekbewegingen ook erg onduidelijk. Buiten de broedtijd verblijven ze vaak bij zout water.

Status

De Steltkluut staat op de Nederlandse Rode Lijst van 2004 als gevoelige soort, op de internationale IUCN Rode Lijst staat deze vogel als niet-bedreigd. De Steltkluut valt onder het AEWV verdrag, de Afrikaans-Euraziatische overeenkomst over watervogels (Agreement on the Conservation of African-Eurasian Migratory Waterbirds) Deze overeenkomst is het meest omvangrijke verdrag dat valt onder de Convention on the Conservation of Migratory Species of Wild Animals (CMS). Dit verdrag, getekend op 16 juni 1995 in Den Haag, trad in werking toen minstens veertien staten binnen het relevante gebied het hadden geratificeerd: zeven Afrikaanse landen en zeven landen uit Europa en West-Azië. Inmiddels hebben 118 landen en de Europese Unie zich bij het verdrag aangesloten. Het verdrag regelt de bescherming van 255 trekkende vogelsoorten die geheel of gedeeltelijk afhankelijk zijn van moerasgebieden (Wetlands). Het betreft hier o.a. duikers, futen, aalscholvers, reigers, ooievaars, rallen, lepelaars, eenden, ganzen, kraanvogels, steltlopers, meeuwen en sterns.

Hans van der Sanden

Literatuur:

Sovon 1987, Atlas van de Nederlandse vogels
Sovon Vogelonderzoek Nederland 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2002.
Atlas van de West-Brabantse broedvogels 2007. Samenwerkingsverband Westbrabantse Vogelwerkgroepen. NPN media, Breda.
Avifauna van Noord-Brabant. F.J.H. van Erve 1967 Archief West Brabantse Vogelwerkgroep.

Steltkluut

(Luuk van Oerle)

Beleef de lente.....

Ik ben een trouw volger van beleefdelente.nl op internet. Het is leerzaam; denk aan de verwarring over het vrouwtje Torenvalk dat een nog niet uitgekleurd mannetje bleek. Het kostte zelfs de deskundige medewerkers van Vogelbescherming enige weken om daar achter te komen!

Oeverzwaluwen

Op waarneming.nl kijk ik minder vaak. Maar als ik een wandeling door het Markdal wil maken, kijk ik altijd even wat ik er kan verwachten. Zo ook op 17 april jl. Na de twee eerste mooie lentedagen zou het weer wat minder mooi worden, maar dat viel reuze mee. Dus erop uit, op vogelwandeling! Het was me er vooral om te doen of er al Oeverzwaluwen waren gesignaleerd. Dat bleek niet het geval. Maar er waren wel een of meer Ooievaars te verwachten, daar had ik al eerder van gehoord. Op het zien of horen van de gemelde Middelste Bonte Specht durfde ik te hopen. Dat laatste bleek uit te komen. Maar ik was aangenaam verrast toen ik de Reeptiend uitkwam en, jawel, door mijn kijker aan de andere zijde van de brug al direct Oeverzwaluwen zag vliegen bij de wand in Ulvenhout waar ze ook in 2011 en eerder broedden. Tellen is niet mijn sterkste kant maar ik kwam uit op tenminste een twintigtal exemplaren. Er gingen er ook de nestgangen in. Ik besloot daarop het laarzenpad te nemen in plaats van het verharde wandelpad. Je passeert dan ook de plaats waar deze vogelsoort vorig jaar broedde, even voorbij de brug naar het eilandje. En –hoera– ook daar vlogen Oeverzwaluwen rond. Er was eigenlijk nauwelijks plaats voor nesten in het resterende kale deel van de wand. Het was dus zaak goed op te letten of ze er alleen foerageerden of ook daadwerkelijk een nestgang ingingen. Dat laatste bleek het geval en als ik omkeek zag ik ook nog de nodige vogels vliegen bij het vorige “adres”. Hier telde ik een vijftiental vogels. Enige dagen later ontdekte een ander lid van onze Vogelwerkgroep ook de Oeverzwaluwen bij Ulvenhout (en meldde ze op waarneming.nl).

Oeverzwaluw

(Luuk van Oerle)

U begrijpt dat mijn dag niet meer stuk kon. De Ooievaars werden nog slechts met een welwillende blik aanschouwd – 2 in de lucht, 1 alleen vliegend exemplaar en 1 op het nest – in de geest van “och ja daar heb je die ook”. Een korte

zangvlucht van een Rietgors was voor mij de tweede mooie ervaring op deze wandeling. De Wintertaling (mannetje en misschien twee vrouwtjes) voert het lijstje aan van overige waarnemingen die ik u verder zal besparen.

Omdat ik benieuwd was hoe het de tweede broedkolonie zou vergaan ben ik 9 mei weer gaan kijken. Bij de grote wand zag ik weer een twintigtal Oeverzwaluwen rondvliegen en soms het nest ingaan. Op de tweede plaats vloog een zevental zwaluwen rond. Ik zag toen dat de wand van begroeiing ontdaan was en er dus een veel betere situatie voor de vogels was ontstaan. Hoog in de buitenbocht waren zeven nestgangen te zien. Ze werden ook gebruikt. In een nestgang verdwenen twee vogels, in de ernaast liggende een. Conclusie: het Markdal kan op de SWEV-dag in 2015 met (minstens) twee kolonies pronken!

Henriëtte Huijgens

De SWEV-dag 2013

Op zaterdag 9 maart was het weer zover, de jaarlijkse SWEV-dag. Voor het geval de afkorting u niets zegt: SWEV staat voor Samenwerkingsverband van West-Brabantse Vogelwerkgroepen. Hieruit blijkt maar weer eens dat de naam van onze Vogelwerkgroep op zijn zachtst gezegd verwarrend is. Maar ja, als je er als eerste was...

De bijeenkomst werd dit jaar gehouden in het Prinsentuin College MBO te Breda; het bleek een prettige ruimte. De organisatie was in handen van leden van de vogelwerkgroep van IVN Mark en Donge (Mariëtte Peters, Carla Kruithof, Lidy de Koning en Jeanne Franken e.a.) en John Frijters (voor het SWEV). Ze hebben, op de dag zelf nog geholpen door anderen, hun werk voortreffelijk gedaan. Jammer genoeg werkte het weer bepaald niet mee; de hele dag was er sprake van neerslag. Als je tussen de lezingen door even naar buiten keek zag je het plenzin.

Er waren ongeveer zeventig aanwezigen. Jammer genoeg ontbrak John wegens ziekte. De voorzitter van voorgaande jaren, Ray Teixeira, was ook niet aanwezig. Diens taak werd nu vervuld door Ton Bakker, ook lid van de Vogelwerkgroep Bergen op Zoom. Hij opende de bijeenkomst en gaf het woord aan Henk Sierdsema als Sovon-ambassadeur. Die vertelde dat er een nieuwe avifauna van Noord-Brabant gemaakt wordt, die grotendeels zal berusten op tellingen die voor de nieuwe Sovon-atlas worden gedaan. De eerste Brabantse avifauna is in 1967 verschenen en betreft alleen broedvogels. Nu zullen ook wintergasten daarin opgenomen worden. De tellingen worden uitgevoerd in atlasblokken van vijf bij vijf kilometer, maar het meest gestandaardiseerde deel van het onderzoek blijft in principe beperkt tot acht van de vijftientig kilometerhokken daarin. In principe, want Henk vroeg ook om waarnemingen uit de overige kilometerhokken, en dan liefst uit natuurgebieden, van voor Brabant zeldzame en schaarse vogels. Van de hiermee bedoelde 25 soorten is een lijst gemaakt.

Over de inhoud van de lezingen hoef ik hier overigens niet al te uitgebreid te schrijven. Henk beloofde die te plaatsen op de website van de VIB (www.brabantsevogels.nl) en ik ga ervan uit dat dit ook gebeurt.

De resultaten van de wintertelling, waarmee het werk voor de nieuwe atlas begon, zijn bekend, ze betreffen de periode december 2012 – februari 2013. Langs rivieren en in een

gevarieerd landschap bleken de meeste vogels voor te komen.

Niet onvermeld mag verder blijven dat Henk weer een dringende oproep deed om meer losse waarnemingen uit West-Brabant.

De volgende spreker, Roland-Jan Buijs, districtscoördinator (DC) voor West-Brabant van Sovon, voegde daar nog een wens aan toe. Geef op Waarneming.nl a.u.b. aan of er sprake is van een broedgeval! Hij merkte ook op dat de soortorganisaties helaas niet altijd tijdig hun gegevens doorgeven aan Sovon. Roland-Jan gaf vervolgens een overzicht van de aantallen kolonies of exemplaren van respectievelijk kolonievogels en zeldzame vogelsoorten in 2011(!). Die besprak hij nogal snel en door elkaar wat soms tot enige verwarring leidde. Er is nogal een verschil tussen één kolonie en één vogel. Enfin, Breda telde in 2011 naast de onvolprezen broedkolonie van de Geoorde Fuut op de Emerput –ook dit jaar is hij weer present!– onder andere 1 huiszwaluwenkolonie, 2 oeverzwaluwenkolonies en 2 roekenkolonies. Van de Mandarijneend, een exoot, is geconstateerd dat hij flinke afstanden trekt. Af en toe is hij te bewonderen in een Bredase singel en in de vijvers bij Wolfslaar.

Na de pauze –wat waren die koekjes lekker!– begon het meest spraakmakende onderdeel van de dag, zo zou spoedig blijken. Stijn van Gils kreeg het woord, hij is als vrijwilliger Atlas-districtscoördinator (ADC) van Sovon voor West-Brabant. Achteraf was de titel van zijn bijdrage al veelbetekend: Van Alk tot Zaagbek. De eerste resultaten van de winterperiode van de nieuwe Vogelatlas. Die Alk, verklaarde hij, was een geintje uit een proeftelling voor het nieuwe atlasproject dat loopt van 2012-2015. Omdat al veel zaken die verder aan de orde konden komen door Henk Sierdsema waren verteld had hij nagedacht over een originele invalshoek. Dat was de koppeling van het landschap in een kilometerhok aan vogelsoorten op grond van de eerste wintertelling. Maar hij wilde niet zomaar enige resultaten presenteren, hij schotelde het overdonderde publiek een achttal vragen voor, soms aan de hand van kaarten en duwde sommigen zelfs een microfoon onder de neus. Zo liet hij bijvoorbeeld een aantal ingekleurde atlasblokken zien en vroeg welke vogel daarbij hoorde. Het was een geanimeerde vertoning maar ook een die tot de nodige kritische opmerkingen leidde. Stijn gaf meteen toe dat er geen causaal verband was zoals hij suggereerde. Henk Sierdsema benadrukte nog eens dat causale verbanden nooit uit een statistiek zijn af te leiden. Raymond van Breemen naast mij merkte –niet hardop– op dat zonder nulmeting gegevens geen enkele waarde hebben. Ton Bakker vatte de gehele presentatie samen als “een energiek betoog”. Ook later op de dag zouden velen Stijn nog aanspreken over zijn optreden. Zoveel leven in de brouwerij was er sinds jaren op de SWEV-dag niet geweest, misschien wel niet in alle 29 jaar!

Omdat ik zelf pas sinds enige jaren deze bijeenkomst bezoek kan ik niet over de hele periode oordelen. Misschien dat met het aantreden van de jongste generatie vogelaars meer prikkelende optredens te verwachten zijn. Ik heb er geen bezwaar tegen. Het publiek is deskundig genoeg om zich geen knollen voor citroenen te laten verkopen.

Daarna was het woord aan Maja Roodbergen om ons te vertellen over het Jaar van de Patrijs. De stand van deze vogel heeft te lijden van slechte broedresultaten en lage winteroverleving, in Nederland én daarbuiten. In het kader van het Jaar van de Patrijs is er op 27 februari in een van de drie voorbeeldprojecten, het Land van Heusden en Altena, een excursie gegeven voor de pers. De belangstelling

daarvoor was goed, maar had op 9 maart pas geresulteerd in één artikel. Drie dagen later trof ik in mijn eigen krant (NRC Handelsblad) nog een artikel aan, geïllustreerd met een kleurenfoto van een Patrijs en met een aankondiging ervan op de voorpagina. Maja vroeg om tellers om zoveel mogelijk gegevens over de vogel van het jaar te achterhalen.

Omdat Maja minder tijd nodig had dan voor haar was uitgetrokken was er nog gelegenheid voor vragen en opmerkingen. De meeste betrokken mogelijke nadelige factoren voor het leefgebied van de Patrijs en het nut van bepaalde maatregelen voor vogels van het agrarisch gebied als akkerranden. Huub Don vertelde in verband hiermee op basis van eigen onderzoek dat akkerranden voor de Patrijs eigenlijk een ecologische val zijn door de sterke predatiedruk daarin. Maja zelf zei naar aanleiding van de discussie dat de rol van insecten waarschijnlijk onderbelicht is gebleven bij studie van de problemen.

Voordat het tijd was voor de lunch werd de excursie van de middag ingeleid door Jan Jansen die werd aangekondigd door Theo Bakker. Beiden werken bij Staatsbosbeheer. Jan vertelde een en ander over de Vierde Bergboezem en het waarom van de aanleg ervan. De mogelijkheden voor waterberging in Weimeren, Rooskensdonk en Terheijden waren onvoldoende om de stad Breda droge voeten te laten houden bij overstromingsgevaar. Het gebied is ook ingericht voor recreatie en er bevinden zich cultuurhistorische resten in, belegeringsspooren uit de Nederlandse Opstand (Tachtigjarige Oorlog). De recreatiefunctie werd door de aanwezigheid niet echt toegejuicht maar zo dicht bij een woonwijk is het moeilijk om de nadruk op natuurontwikkeling te leggen, verklaarde Theo.

Men werkt nu aan de derde fase van de inrichting; die moet in 2014 afgerond zijn. Qua natuur is de Molenpolder het meest interessant, die is vroeger buiten de ruilverkaveling gebleven.

Daarna legde Kees van der Krift, die de excursie zou leiden, de route naar het gebied uit en verstreekte een nieuwe beschrijving ervan. Dat was nodig wegens wegwerkzaamheden.

Voorzitter Ton Bakker vroeg in zijn slotwoord om nieuwe bestuursleden voor het SWEV en wees erop dat volgend jaar dit samenwerkingsverband officieel 25 jaar bestaat. Officieus bestaat het SWEV al zo'n vijf jaar langer, vandaar dat dit de 29ste bijeenkomst kon zijn.

Na de lunch, het regende nog steeds, besloot een twintigtal aanwezigen het erop te wagen en zich naar de parkeerplaats bij de Asterdplas te begeven. Van de oorspronkelijke drie geboden wandelmogelijkheden werd met ieders instemming de middenafstand gekozen. De Asterdplas lieten we daarbij rechts liggen. Daar was 's middags toch niets te zien. De wandeling leidde van de parkeerplaats naar de Molenpolder, die zelf niet toegankelijk was. Daarna gingen we linksaf –langs een puur recreatief bedoeld en volgens ons als vogelliefhebbers volstrekt overbodig landtongetje– terug naar de auto's. Zo kregen we lopend over verharde en onverharde paden een goede indruk van het gebied als het regent. Vogels zagen we niet veel. Op land en water waren Kieviten, Meerkoeten, Bergeenden, Grauwe, Canadese en Nijlganzen te zien. Na afloop werd Kees hartelijk bedankt en ging iedereen op huis aan.

Henriëtte Huijgens (m.m.v. John Frijters)

Trektelpost : Hooijdonk

Misschien heb je er wel eens van gehoord: trektellen. Het is een fenomeen dat de laatste jaren enorm aan populariteit heeft gewonnen, mede dankzij de opkomst van de website www.trektellen.org. Trektellen is een vorm van vogels kijken die op tientallen plekken in Nederland wordt beoefend. Het is een manier om op systematische wijze inzicht te krijgen in de trekpatronen van bepaalde vogelsoorten. Het tellen gebeurt vanaf één vast punt, de trektelpost, vanwaar een goed uitzicht verworven kan worden over de omgeving. Vroeger werd dit gedaan zonder verrekijker en telde men met het blote oog alle vogelsoorten die in een straal van dertig meter een bepaald punt passeerden. Tegenwoordig gaat dit net even iets anders, we kunnen vandaag de dag niet meer om onze verrekijker en telescoop heen. Naast het zicht is er nog een ander aspect dat van essentieel belang is voor trektellen: het gehoor. De meeste vogels laten tijdens hun trek zogenaamde trekroepjes horen. Het is dus van belang om deze roepjes te herkennen of op te nemen.

Beflijster

Voor- en najaar

Zoals je weet vindt de vogeltrek voornamelijk plaats in het voor- en najaar. Miljoenen vogels passeren Nederland op hun tocht naar de broedgebieden in het noorden of naar hun overwinteringsgebieden in het zuiden. Vooral in het voorjaar vindt er vaak gestuwde trek plaats langs bepaalde punten aan de kust of langs grote rivieren. Twee goede voorbeelden van trektelposten die hierop anticiperen zijn Breskens (Zeeland) en de Kamperhoek (Flevoland).

Maar ook op plaatsen in het binnenland kan de voorjaars trek worden waargenomen, vooral heideterreinen of punten in de buurt van een rivier dienen als oriëntatiepunt voor vogels.

Hoewel de trek vaak meer diffuus is dan in het najaar, kunnen ook in het voorjaar op telposten in het binnenland leuke soorten en vooral aantallen worden waargenomen. Voor de echte aantallen kun je beter de focus leggen op het najaar: vogels hebben jongen gekregen in het voorjaar/zomer en dus zijn op de najaars trek door ons land meer vogels te zien.

Omgeving Breda

In de omgeving van Breda liggen genoeg kansen op het waarnemen van vogels op trek. Echter was er tot op heden nooit een trektelpost waar geregeld door meerdere mensen werd geteld. Daar is onlangs verandering in gekomen met de komst van de telpost Hooijdonk. De telpost is gelegen tussen de Hooijdonkseweg en de Werftseweg in natuurgebied Hooijdonk. Op afbeelding 1 zie je de exacte locatie.

Er zijn verschillende redenen waarom we voor deze locatie gekozen hebben. Het is vrij rustig in deze hoek van Hooijdonk en er komen niet heel veel fietsers of wandelaars langs. Het is gezellig om af en toe met hen te praten, maar daarvoor ga je niet op een telpost staan. Ieder gemist moment kan een gemiste vogel zijn!

Een andere reden is dat je er uitzicht hebt over een aantal braakliggende terreinen, die goed zijn voor leeuweriken, gorzen en eventueel jagende roofvogels. Een andere belangrijke reden is dat je goed uitzicht hebt over de Mark (mogelijk oriëntatiepunt voor trekvogels). Tot slot: je hebt er zicht op Rooskensdonk voor eventueel invallende steltlopers of sterns.

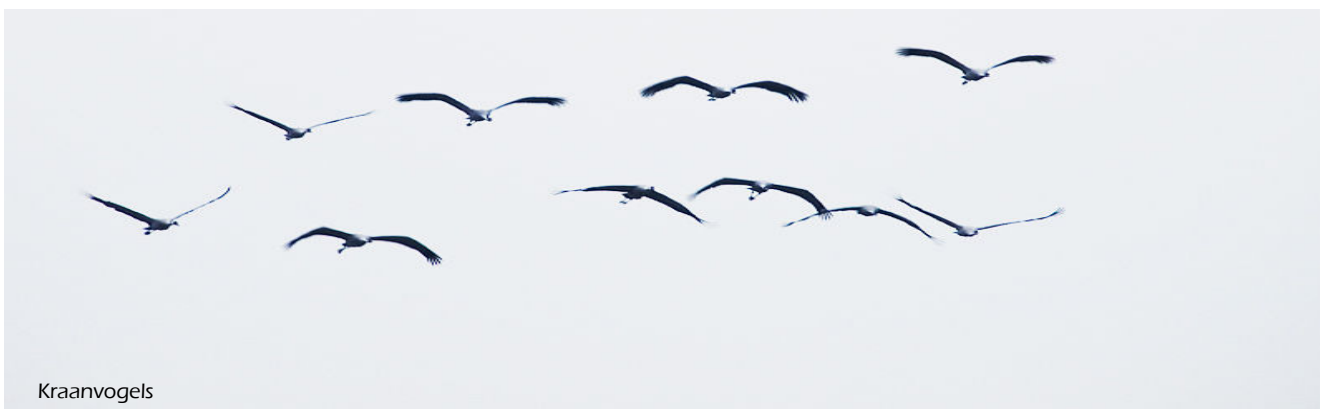
Soorten tot dusver

Vanaf begin april zijn de eerste tellingen op de post gedaan, de resultaten zijn erg verrassend. Zo vlogen er op één dag meer dan 2.000 Spreeuwen voorbij, kwam er al een groepje van 7 Kraanvogels langs, zaten er meerdere Beflijsters (afb.2) ter plaatse en is de eerste Zwarte Wouw van het seizoen al waargenomen!

Welkom

Ben je geïnteresseerd geraakt in het fenomeen trektellen? Of lijkt het je leuk om eens mee te maken hoe een trektelling in de praktijk verloopt? Dat is uiteraard mogelijk, wij hopen met dit idee zoveel mogelijk mensen te enthousiasmeren. Het geldt immers dat vier ogen meer zien dan twee! Voor meer informatie neem gerust eens contact op met timvanoerle@hotmail.com.

Tim van Oerle

Kraanvogels

“De best benaderbare werkelijkheid”

Dit wordt geen filosofische verhandeling maar een terugblik op de “Sovon cursus broedvogels inventariseren”, op initiatief van de West Brabantse Vogelwerkgroep.

Verdiepen

Na de twee fantastische cursussen te hebben gevolgd (Vogels Kijken en Van Kijken naar Waarnemen) en volop geoefend te hebben met het op naam brengen van een vogel, kwam ik op een punt dat ik me verder wilde verdiepen in die geheimzinnige wereld van de vogels. Zo'n proces gaat vanzelf.

Voor mij kwam het aanbod van deze Inventarisatiecursus op het juiste moment. Serieuzer vogelen en tevens een steentje bijdragen aan een van de vele telprogramma's van Sovon is voor mij een uitdaging.

Agnes en Hans van der Sanden, Willem Veenhuizen en Rob Burgmans hebben de cursus georganiseerd, bestaande uit drie theorieavonden en drie studietochten in het veld. Voor de theorieavonden waren er gastdocenten van Sovon.

We maakten kennis met Jan Schoppers over Sovon in het algemeen en MUS, met Jan-Willem Vergeer over BMP, Kolonievogels en niet broedvogels, met nogmaals Jan-Willem Vergeer en Stijn van Gils over de Nieuwe Vogel-atlas.

De studietochten, samen met een voorbereidingsopdracht, vormden het praktische gedeelte van de cursus. Onder leiding van Willem en Rob leerden we hoe je je moet instellen op een gebied welke je gaat inventariseren.

Je krijgt o.a. te maken met gebiedsverkenning, type biotopen, welke vogels er mogelijk kunnen broeden, hoe je een gebied moet doorkruisen en op welk tijdstip van de dag. Het echte veldwerk dus.

Begrippen als kartering: in het veld met een topografische kaart, intekenen op de kaart, worden uitgelegd.

Om vogels te inventariseren, zijn er door SOVON methoden ontwikkeld om dat zo zorgvuldig en eenduidig mogelijk te doen.

Er wordt op een en dezelfde manier door het hele land telgegevens verzameld. En dat begint in het veld!

Samen met Ineke hebben we een “plot” toegewezen gekregen van Sovon. Een eigen BMP-A telgebied. BMP staat voor Broedvogel Monitoring Project. De A staat voor Alle soorten in het afgebakende gebied.

Als trotse “eigenaars” van het gebied gingen we aan de slag. Ja, daar hoor je een Roodborst zingen. Alleen de zingende mannetjes moet je noteren bij een broedvogelonderzoek. Een zingende man vertoont broedindicerend gedrag. Oké, noteer de zingende man.

Waar op de kaart? Je ervaart dat je echt goed moet weten waar je bent en dan de notatie zelf!

Voor iedere broedvogel bestaat een gestandaardiseerde afkorting. M staat voor Merel. R voor Roodborst. Als hij zingt, dan plaats je er een kruisje bij.

Zang betekent ook territoriumgedrag, hetgeen aangeeft dat de vogel binding heeft met het terrein.

Daar is het allemaal om te doen: het vaststellen van de soort in het gebied.

Sovon

Na het veldwerk ga je de telresultaten doorgeven via de Sovon site. Het Sovon systeem interpreteert alle ingevoerde gegevens.

Zelf ga je anders kijken naar het vogelgedrag en ga je gedrag in hun natuurlijke habitat combineren. De

waarnemingen zijn erop gericht om de werkelijkheid zo dicht mogelijk te benaderen. Vandaar de geveulegde zin van Jan-Willem: “de best benaderbare werkelijkheid!”

Voor geïnteresseerden: neem een kijkje op <http://www.sovon.nl/nl/projecten>

Ellie Pruiksmä

Tekenbeet en ziekte van Lyme

Een tekenbeet is meestal onschuldig, maar kan u ziek maken. Die ziekte heet de ziekte van Lyme. De ziekte van Lyme is een infectieziekte die wordt overgebracht door teken die geïnfecteerd zijn met een bacterie met de naam Borrelia Burgdorferi.

De aandoening kan (weken of maanden na de infectie) zeer uiteenlopende verschijnselen geven in nagenoeg alle orgaansystemen, te denken valt aan spier- en gewrichtsklachten en ontstekingen (met een voorkeur voor het kniegewricht), zeldzaam zijn verschijnselen van het zenuwstelsel of hart.

De rode vlek

De kans op een infectie met de bacterie na een tekenbeet is niet heel groot. Niet alle teken in Nederland zijn besmet met de bacterie. Veelal ontstaat slechts een lokale reactie op de beet, en dus geen infectie. Als de teek wel is geïnfecteerd is de kans op infectie met de bacterie vooral afhankelijk van de tijdsduur dat de teek zich in de huid heeft vastgebeten. Dat komt omdat de bacteriën in de darm van de teek leven en zich gedurende het zuigen van de teek naar het mondgedeelte verplaatsen, alwaar ze met het bloed van de gastheer in contact komen. De kans op Lymeziekte na een tekenbeet is klein mits de teek binnen 24 uur wordt verwijderd.

De meest voorkomende manifestatie van een vroege infectie met die bacterie (men spreekt van Lymeborreliose) is een (blauw)rode plek soms centraal met een (verheven) vlek van meer dan 5 cm, die zich over een periode van dagen tot weken uitbreidt tot maximaal 20 cm. Dit noemt men het Erythema migrans, letterlijk een veranderende rode vlek. Meestal maar niet altijd wordt de vlek minder rood in het centrum. Bij gerichte navraag blijkt er vaak een mild, branderig of jeukend gevoel in het gebied, soms is er een veranderd gevoel. De beet op zich kan ook reactie geven maar de reactie blijft dan beperkt tot minder dan 5 cm.

Kort na de besmetting kan een griepachtig beeld ontstaan met vergrote klieren, algemene moeheid gebrek aan eetlust, hoofdpijn, spier- en gewrichtspijn, nekpijn en (matige) koorts/temperatuursverhoging.

De diagnose

Vreemd genoeg is er nog steeds discussie over de waarde van bloedtesten. Dat komt omdat de ideale test (de zogeheten Gouden Standaard) ontbreekt. Het voert te ver om dat hier uit te leggen maar belangrijk is het moment van bloedprikken, er kan ook te snel na de tekenbeet worden geprikt, zodat de productie van antistoffen tegen de beet nog niet op gang is gekomen. Na infectie kan de afweer van het lichaam dus nog wekenlang op zich laten wachten, zodat een normale bloedsuitslag niet alles wil zeggen. De timing van het bloedonderzoek (de serologietest) is belangrijk.

Een negatieve uitslag van een serologietest binnen 8 weken, dus geen antistoffen, betekent niet altijd dat betrokkene niet is geïnfecteerd. Als de test na 8 weken

wordt afgenomen en nog steeds negatief is, is er wel (meer) zekerheid. Het is helaas nog ingewikkelder; als er geen rode vlek is en wel aanwezigheid van antistoffen, hoeft dat nog niet te betekenen dat er sprake moet zijn van (actieve) ziekte. Het kan ook een oude infectie zijn!

Behandeling

Bij een typische rode vlek (erythema migrans) is bloedonderzoek naar de bacterie niet altijd noodzakelijk en kan men direct behandelen met een antibioticum doxycycline 2 x 100 mg gedurende 2 weken.

Een presentatie met alleen een tekenbeet zonder erythema migrans is geen indicatie voor het verrichten van serologisch onderzoek naar de bacterie *Borrelia* en voor een behandeling met antibiotica.

Standaard herhaling van de bloedtesten na een (bijtijdse) behandeling lijkt niet zinvol. Het falen van de behandeling van een eerste vroege besmetting is zeldzaam. Dat is uiteraard anders als er al verschijnselen zijn van een besmetting zoals bv een ontstoken knie.

Hoe voorkomen we een tekenbeet

Gebieden met relatief hoog risico zijn Zuid-Friesland, Achterhoek, Drenthe, Veluwe, Utrechtse Heuvelrug en de duingebieden. Verder is er een verhoogde kans op tekenbeten in met name bossen met continu vochtige humuslaag, in de duinen, bosrijke gebieden, (stads)parken en heidegebieden

Er zijn twee activiteitspieken: de belangrijkste is in het voorjaar in april en mei en een tweede in het najaar in september.

Mogelijke maatregelen om tekenbeten te voorkomen zijn:

- Vermijd het betreden van vochtige gebieden met lang gras en struikgewas gedurende de periode dat teken actief zijn. Dat is in Nederland dus tussen maart en oktober.
- Blijf op de gebaande paden bij het betreden van duinen en bossen.
- Draag kleding met lange mouwen en broekspijpen (of nog beter kleding met permethrine).
- Stop de broekspijpen in de sokken.
- Laat kinderen een hoofddeksel dragen.
- Gebruik een insectenwerend middel (bv met DEET)
- Donkere kleding
- Het gebruik van insectenwerende middelen vermindert de kans op tekenbeten en Lymeziekte.

Het belangrijkste is om na een uitstapje in de natuur uw huid en kleding goed te controleren. Kijk vooral op plaatsen waar de huid dun, warm en vochtig is. Achter de oren, oksels, liezen scrotum et cetera.

Help: een teek

Teken zien er uit als spinnetjes van 1 tot 3 millimeter doorsnede. Een teek kun je herkennen aan het aantal poten, volwassen teken hebben er acht, een tekenlarve heeft er zes. Ze zitten vooral in struiken en grassen tot ongeveer anderhalve meter boven de grond. Van daaruit klimmen ze op passerende dieren, en soms op mensen. Teken leven van bloed. Ze gaan op zoek naar een warme en vochtige plaats op het lichaam, bijvoorbeeld de liezen of knieholtes en - vooral bij kinderen - ook op het hoofd en achter de oren. Daar bijten ze zich vast in de huid om bloed te zuigen. als ze zich hebben volgezogen lijken ze op een donkere kleine zachte pit.

Veilig verwijderen van teken:

Gebruik bij voorkeur een teekentang.

Pak met de teekentang dicht bij de huid de kop van de teek vast, niet het tekenlichaam.

Verwijder de teek met een licht draaiende beweging.

Knijp niet in de teek bij het verwijderen.

De kans op knijpen in de teek is groot bij het gebruik van vingers of duim en bij het gebruik van een pincet met brede uiteinden waardoor het niet mogelijk is dicht bij de huid te komen en de kop van de teek vast te pakken. Gebruik geen verdovende middelen als alcohol en chloroform.

Bewerk de teek niet met een brandende sigaret of lucifer.

Na het verwijderen van de teek kan de wond ontsmet worden met 70% alcohol, povidonjodium of een ander ontsmettingsmiddel voor de huid.

Ruim de teek goed op.

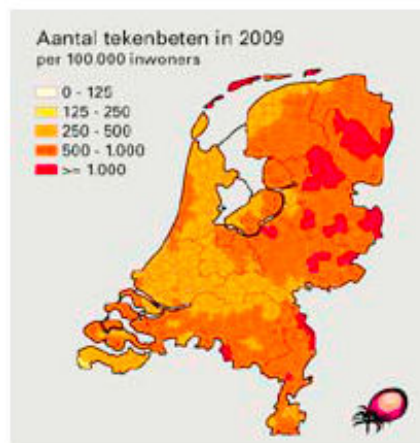
Het is aangetoond dat antibiotische profylaxe begonnen binnen 72 uur na verwijderen van een teek, het risico op het krijgen van Lymeziekte verlaagd. Noteer de datum waarop u gebeten bent in uw agenda. Houd daarna tot 3 maanden na de tekenbeet de huid rondom de beet in de gaten. Let op het ontstaan van een rode ringvormige huiduitslag en griepverschijnselen als koorts, hoofdpijn en gewrichtspijn.

Ga naar de huisarts als de rode ring op de huid groter wordt dan ongeveer 5 centimeter, of als u een van de genoemde klachten ervaart. Vertel de huisarts dan op welke datum u gebeten bent.

Pas als u een rode ring op uw huid heeft gevonden én die ring in enkele dagen groter is geworden dan 5 centimeter, moet u naar de huisarts. Dat geldt ook als u na een beet de genoemde griepachtige verschijnselen krijgt, en bij heftige pijn aan een arm of been, dubbelzien, krachtsverlies in uw benen, pijnlijke, gezwollen gewrichten, een neiging tot flauwvallen, of last van verlamming van uw aangezichtsspieren.

(Voorbehoud: ondanks het feit dat de meeste aandacht is besteed, kan auteur niet verantwoordelijk worden gehouden voor fouten. Bij vragen kunt u zich wenden tot de huisarts.)

Bob Teulings

De Regte Heide

Algemeen

Eigendom van Brabants Landschap

De Regte Heide was tot enkele tientallen jaren geleden een militair oefenterrein. Er is in het verleden nog sprake van geweest om de Regte Heide te ontginnen en te gebruiken als vuilopslag voor het stadsvuil van Den Haag en Rotterdam. Gelukkig is ons dat bespaard gebleven. Nadat Brabants Landschap het gebied in handen kreeg is er veel verbeterd en de heide en de rust zijn hersteld.

Ligging en bereikbaarheid

Atlasblokken: 50-26, 50-27, 50-36 en 50-37

De Regte Heide ligt ten zuiden van Tilburg, ten zuidwesten van Goirle en ten zuidoosten van Riel. Je kunt het gebied op verschillende manieren bereiken. Er zijn ook meerdere parkeerplaatsen. Die in het noorden langs de weg van Riel naar Goirle de Rielse Dijk en die langs de Tweede Dijk bij het industrieterrein in Goirle zijn de meest bekende. Verder in het zuiden en oosten vind je nog een parkeerplaats aan de Nieuwkerkse Dijk en een aan de Goorstraat. Zelf geef ik de voorkeur aan de toegang bij het Riels Hoefke aan de westkant van de Regte Heide. Te bereiken vanaf de Alphenseweg. Langs de weg ter hoogte van Looienhoek staat een bordje met Regte Heide. De oude parkeerplaats is gesloten maar je kunt langs de weg parkeren.

Beschrijving

De Regte Heide vormt samen met de gebieden Riels Laag, Halve Maan, Ooijevaartsnest, Nieuwkerk en Landgoed de Hoevens een prachtig en vooral afwisselend natuurgebied. De Regte Heide is gelegen op een ongeveer een kilometer brede dekzandrug die de waterscheiding vormt tussen de Oude Leij en de Poppelsche Leij. De overgang van de Regte Heide naar het beekdal van de Oude Leij, het Riels Laag, is nauwelijks gestoord. Over een lengte van drie kilometer grenst dit dal direct aan de Regte Heide wat een spectaculair hoogteverschil oplevert. Het betreft gebied zo interessant maken voor flora en fauna. Verder vormen de open heide, de natte weilanden, de vennen, de beken en de bossen een geweldige afwisseling. Veel vogels voelen zich hier wel ergens thuis. Op de Regte Heide treffen we ook nog de restanten aan van enkele grafheuvels uit de Midden Bronstijd; we hebben het dan over maar liefst circa 1.700 tot 1.000 vóór Christus.

De grafheuvels wijzen ook op oude nederzettingen

In droge zomers worden de venbodem tot op de minerale grond geplagd. De heide wordt verder open gehouden door opslag van bomen periodiek te verwijderen. Een andere beheersactiviteit is het herstel van de overgang van de heide naar het Riels Laag. De beek is over twee kilometer

verbreed en 'verondiept'. Zo ontstaat 's winters een langgerekt ven. In de zomer is het gebied hierdoor geschikt voor broedvogels als Zomertaling en Slobeend. De heide wordt steeds verder vernat door het dempen van slootjes en het opwerpen van dijkjes en dammetjes. Ook de bossen rondom de Regte Heide zijn grotendeels van 't Brabants Landschap en bestaan voor het overgrote deel uit dennen. Hiertussen liggen her en der weilandjes en bouwlandjes en zo ontstaat een zeer gevarieerd gebied dat zeer interessant is voor vogels.

Mogelijkheden

Het gebied is vrij toegankelijk over de paden. Vanaf de verschillende parkeerplaatsen starten wandelroutes die met elkaar verbonden zijn. Bij het Riels Hoefke begint een x kilometer lange wandeling met gele paaltjes die voert naar een vogelkijkhut met uitzicht over het Riels Laag en een ven. In het gebied treffen we op verschillende plaatsen kunstobjecten aan. Deze bestaan uit stenen met spreuken.

Wat is er te zien

Lente/zomer

Dodaars, Blauwe Reiger, Knobbelzwaan, Nijlgans, Krakeend, Wintertaling, Wilde Eend, Zomertaling, Slobeend, Bruine Kiekendief, Havik, Sperwer, Buizerd, Sperwer, Torenvalk, Boomvalk, Patrijs, Fazant, Waterhoen, Meerkoet, Scholekster, Kleine Plevier, Kievit, Houtsnip, Watersnip, Wulp, Tureluur, Kokmeeuw, Stormmeeuw, Holenduif, Houtduif, Turkse Turtel, Zomertortel, Koekoek, Bosuil, IJsvogel, Groene Specht, Zwarte Specht, Grote Bonte Specht, Boomleeuwerik, Veldleeuwerik, Boerenzwaluw, Boompieper, Graspieper, Witte Kwikstaart, Winterkoning, Heggenmus, Roodborst, Gekraagde Roodstaart, Roodborsttapuit, Tapuit, Merel, Zanglijster, Grote Lijster, Kleine Karekiet, Grasmus, Tuinfluiter, Zwartkop, Tjiftjaf, Fitis, Goudhaantje, Grauwe Vliegenvanger, Bonte Vliegenvanger, Staartmees, Matkop, Kuifmees, Zwarte Mees, Pimpelmees, Koolmees, Boomklever, Boomkruiper, Wielewaal, Gaai, Ekster, Kauw, Zwarte Kraai, Spreeuw, Huismus, Ringmus, Vink, Groenling, Kneu, Goudvink en Rietgors.

Herfst/winter

Dodaars, Blauwe Reiger, Knobbelzwaan, Nijlgans, Krakeend, Wintertaling, Wilde Eend, Zomertaling, Slobeend, Blauwe Kiekendief, Havik, Sperwer, Buizerd, Sperwer, Torenvalk, Patrijs, Fazant, Waterhoen, Meerkoet, Scholekster, Kleine Plevier, Witgat, Oeverloper, Kievit, Watersnip, Wulp, Tureluur, Kokmeeuw, Stormmeeuw, Holenduif, Houtduif, Turkse Turtel, Bosuil, IJsvogel, Groene Specht, Zwarte Specht, Grote Bonte Specht, Veldleeuwerik, Graspieper, Witte Kwikstaart, Winterkoning, Heggenmus, Roodborst, Merel, Zanglijster, Grote Lijster, Goudhaantje, Staartmees, Matkop, Kuifmees, Zwarte Mees, Pimpelmees, Koolmees, Boomklever, Boomkruiper, Klapekster, Gaai, Ekster, Kauw, Zwarte Kraai, Spreeuw, Huismus, Ringmus, Vink, Sijs, Putter, Groenling, Kneu, Goudvink en Rietgors.

Jan Benoist

www.westbrabantsewvg.nl

voor meer informatie en foto's.

Willem Veenhuizen

Willem is een van mijn oudste en beste kameraden binnen de Vogelwerkgroep. We hebben samen al heel wat gereisd en beleefd. Eind jaren '70 telden we samen het, toen nog braakliggende, industrieterrein Moerdijk. Hij heeft twintig jaar in Eindhoven gewoond maar is altijd betrokken gebleven bij de West-Brabantse Vogelwerkgroep. Pas nog hebben we samen onze zestigste verjaardag gevierd.

Hoe belangrijk is het vogelen voor jou?

Vogelen is voor mij een deel van het leven. Dagelijks ben ik er mee bezig, zowel in de hobbysfeer als beroepsmatig.

Wat betekent de Vogelwerkgroep voor jou?

Heel veel, het is gevoelsmatig mijn familie geworden. Het is als een warme deken.

Waarom ben je lid geworden?

Er was toen (dik veertig jaar geleden) nog geen club in Breda. Met een aantal vrienden en bekenden waren we al fanatiek aan het tellen. En tijdens de oprichtingsvergadering ben ik meteen maar lid geworden, om samen de vogelwereld rond Breda te beschermen en te inventariseren.

Wat is je mooiste vogelervaring?

Dat was midden jaren '70 in de Coto Doñana, Zuid-Spanje. We zaten in een leren bankstel in een zeer luxe vogelkijkhut die gebouwd was met gelden van het Wereld Natuur Fonds; volgens insiders speciaal voor onze prins Bernhard. In de verte had ik, wat later bleek, mijn eerste Aasgier in de kijker. In de kijker houden..... Ja nog steeds, hij kwam recht op ons af, scheerde laag boven ons hoofd....over de vogelkijkhut!! Vanuit dat leren bankstel en door de grote schuifpuien zagen we ook onze eerste Purperkoeten.

Wat is je vreemdste ervaring op vogelgebied?

In Eindhoven tijdens de stadsvogelkartering om circa 6.00 uur opgepakt te worden door de politie en mee moeten naar het bureau om daar te vertellen wat ik allemaal aan het doen was.

Wat is je lievelingsvogel??

Moeilijke vraag, mijn hart gaat toch wel uit naar de zwaluwen, in het bijzonder de Huiszwaluw. Ik heb de ontwikkeling en de teloorgang van de Huiszwaluw in Breda op de voet gevolgd.

Wat doe je zoal op vogelgebied?

Van oudsher doe ik mee met de watervogeltellingen en stadsvogelkartering in Breda; ik geef excursies zowel binnen als buiten de stad, schrijf diverse stukjes voor 't Hupke, en werk fanatiek mee in de Kamertjes. Tevens werk ik beroepsmatig in het weidevogel-, en akkerrandenbeheer voor het Brabants Landschap. En ik geef advies voor vogelvriendelijke tuinen. En niet te vergeten mag ik ook met veel plezier docent zijn op de basiscursus Vogels kijken voor beginners.

Wat is het mooiste vogelland?

Het mooiste vogelland is er voor mij niet, het kan Ameland zijn of het onland van de voormalige suikerfabriek, als er maar bijzondere nieuwe soorten zijn te zien (dit jaar wil ik nog naar IJland...).

Huiszwaluw

(Luuk van Oerle)

Wat is je favoriete gebied in Nederland?

Weer een moeilijke vraag, mijn eigen achtertuin, heerlijk rustig met zicht op de Heggenmussen, of toch ons Mastbos met het Markdal, een veelheid aan biotopen en dus veel verschillende soorten vogels en andere dieren.

Zijn we nog wat vergeten?

Ja, om te zeggen dat er binnen onze club, tijdens de excursies, en de lezingen altijd zo'n gezellige ongedwongen sfeer aanwezig is. Die werkt zelfs door in onze bestuursvergaderingen!

Jan Benoist

Rondje Rooskensdonk

Men beloofde een prachtige dag voor zondag 7 april, een mooie dag om weer eens mee te lopen op Rooskensdonk. De afgelopen winter heb ik dat vaker gedaan, met veel plezier, al die ganzen en eenden en, en Als beginnende vogelaar steek je daar veel van op. Maar wat was het koud en zeker als je dan ook nog het voorrecht had om te schrijven voren je vingers er zowat af. Dat zou deze keer wel anders zijn als je de voorspellingen mocht geloven. Om half acht hadden we afgesproken, iets na zeven uur werd ik opgepikt. Hettie van Lint zou ook meelopen als coördinator werkgroepen om eens te ervaren hoe het daar was.

Het zag er veelbelovend uit, wel fris maar helder. Echter, hoe dichter we de bestemming naderden, hoe mistiger het werd. Desondanks zag je de huiszwaluwentil, als een baken in de mist. Als je die zo met die mist ziet, is die toch niet te missen voor de Huiszwaluwen. Harry (Janssen) voorspelde dat het na een half uurtje wel zou opklaren en daar had hij gelijk in, met nadruk op na... Hoe lang daarna had hij wijselijk niet gezegd. Vol goede moed begonnen we, Clemens (van Nijnatten), Harry, Cees (Janssen), Hettie en ik, aan het rondje. Je zag niet veel maar hoorde des te meer, bijvoorbeeld gekraak. Ik schreef dat toe aan Cees zijn kwaai knie die hij opgelopen had in de Kwaaien Hoek, hoe kan het ook anders. Maar neen, het gekraak werd veroorzaakt door de vleugels van de Kolganzen. En toen ik dacht dat er een motor startte bleek dat een hele grote groep opvliegende Brandganzen te zijn. Zo leer je altijd wel iets.

Toch was er wel wat te onderscheiden als je lang genoeg keek, tot je er tureluurs van werd, bijvoorbeeld weidevogels als Grutto, Scholekster en ook Tureluur.

Omdat het geen zin had om te tellen was er ook wat tijd om informatie uit te wisselen.

Het heeft wel wat om zo in de mist rond te dolen. Cees, die al eerder omgekeerd was vanwege de knie, stond op een andere hoek te wachten. Hij vroeg zich bezorgd af of we door het slechte zicht niet in de plomp gevallen waren. En ondanks alles heeft Clemens een lijst bijgehouden van wat er te zien en te horen was. De rijp op Harry zijn haren stond hem prachtig.

Voor Hettie was het wel sneu, nu kende ze het gebied met al zijn inwoners nog niet. Ze mailde dat ze liever de Blauwborst gezien had dan dat blauwbekken. Ach, het is maar wat je gewend bent want we hebben het wel erger meegemaakt. Kortom, het was voor mij toch weer genieten. En Hettie, die gaat de volgende keer gewoon lekker mee.

Hannie van Gils

De werkgroep Rooskensdonk

Nee, zegt Harry Janssen, de werkgroep Rooskensdonk is nooit opgericht geworden. Zo'n 10 jaar geleden is hij ontstaan. Waarom? Omdat Rooskensdonk een van de waardevolste weidevogelgebieden in de hele omtrek van Breda is en wij dat zo willen houden!

Wij, dat zijn: Cees Janssen, Eric Corssmit, Ger Duijf, Clemens van Nijnanten en Harry Janssen, de coördinator van de werkgroep.

Hoe wij te werk gaan? Vrijwel iedere zondag lopen we het gebied rond, om te inspecteren, te controleren en om de vogels te zien. Wanneer nodig wordt bijgestuurd en/of contact opgenomen met instanties als Staatsbosbeheer, het Waterschap en andere.

De status van het gebied is: bergboezem. Het staat te boek als kwetsbaar gebied.

Het gebied omvat 60 hectare en wordt gebruikt door 3 pachters.

Om een idee te geven, welke vogels we zien en hoeveel, hierbij een indruk:

In 2012 zagen we 20 grutto's, 11 tureluurs, 9 kluten, 12 Kieviten, 1 veldleeuwrik en veel ganzen- nesten.

Voor het volledig beeld: zie de website van de WB Vogelwerkgroep, jaarverslag.

We mochten constateren, dat het aantal broedvogels in Rooskensdonk is toegenomen, tegen de landelijke trend in. Dit geldt ook voor de grutto!

Nee, ringen doen we niet, want we zijn er niet op uit om iets te bewijzen, aldus Harry.

Wat er nog zou moeten gebeuren: dat het gebied toegankelijk wordt gemaakt voor mensen, die hier de rust verstoren door hun hond uit te laten, te sporten of te jagen.

Ten slotte is de werkgroep benieuwd, of de nieuwe huiszwaluwentil daadwerkelijk bewoond zal gaan worden door huiszwaluwen en/ of vleermuizen. Hij is in ieder geval groot genoeg!

Hettie van Lint
Coördinator werkgroepen

Werkgroep Rooskensdonk

(Hannie van Gils)

De Regenwulp,

Er komen in het voorjaar geregeld waarnemingen binnen van Regenwulpen, vandaar wat meer aandacht voor deze voorjaarsgast.

We zullen ze vast wel eens –bewust of onbewust– gehoord hebben, vanuit de lucht of in het veld, een luid bie bie bie bie (zevenmaal) vooral in het voorjaar van eind maart tot in mei, in Brabant en elders op doortrek naar hun noordelijk gelegen broedgebieden in Europa. Op de najaarstrek stoppen ze aan de kusten van de Middellandse Zee om van daar naar West-Afrika te trekken.

Regenwulp

(www.avifauna.nl)

In de avond verzamelen ze zich op plaatselijke vennen, meertjes of natte weilanden om daar te slapen en te rusten na het foerageren in de akker- en weidegebieden in de omgeving. Je komt ze vooral tegen in de omgeving van de Bleeke Heide, Strijbeekse Heide, Buissche Heide en Rucphense bossen, kortom de oude heide- en vennen-gebieden.

Ze staan dan graag in het ondiepe water, veilig, om niet onverwachts te worden aangevallen door een Vos of ander roofdier. Eind jaren '70, was het Zwarte Goor, een ondiep ven in de Strijbeekse Heide, een van de grootste slaapplekken uit de omgeving; er werden er soms duizenden geteld (Harry, Hans Willem, Dre, en Ad).

De Regenwulp is in het veld redelijk goed te onderscheiden van de Wulp (*Numenius arquata*). De combinatie van zijn oogstreep met de donkere strepen op de kop en kruin is met goede lichtinval een duidelijk kenmerk. En hij is ook wat kleiner dan de Wulp. Ook is de naar beneden gebogen snavel wat korter dan bij de Wulp.

Binnen de broedgebieden meer naar het oosten van Europa en Siberië zijn een drietal ondersoorten te onderscheiden.

Nu, (begin mei) is de Regenwulp vooral in groepen aanwezig, terwijl de Wulp alweer in zijn broedgebied is en vaak dan alleen of getweeën in het veld aanwezig is.

Overdag foerageren de Regenwulpen in de weilanden, op zoek naar wormen, verschillende insecten als torren, slakjes. Zelfs krabbetjes, zaden en bessen als Cranberry's, Kraaiheidebessen en Bosbessen (vooral in de broedgebieden) worden gegeten.

Eind mei trekken ze verder naar hun broedgebieden. De dichtstbijzijnde zijn Midden- en Zuid-Noorwegen, de Orkney eilanden ten noorden van Schotland en IJsland. Ze gaan ook verder naar het oosten, richting Siberië en de Taymyrgebieden.

Net als onze Wulp leggen ze meestal vier eieren, en de jongen verlaten na het uitkomen en opdrogen het nest om in de omgeving zoveel mogelijk vliegen en andere insecten te bemachtigen.

In de herfstperiode worden er weinig Regenwulpen op doortrek waargenomen in het binnenland: ze trekken dan sneller en meer langs de kusten naar het zuiden.

Willem Veenhuizen

Geraadpleegde literatuur,

Vogelgids van Europa, 2000, ANWB

Cramp ea 1983, Birds of Europe the Middle East and North Africa, Volume III,

Plaatsen waar je de Regenwulp in het voor en najaar kan waarnemen

Bleeke heide

Strijbeekse heide

Waarnemingen + agenda

1	Ruigpootbuizerd	16-3-2013	Steenbergen	Dintelse Gorzen Oost	Richard de Jonckheere
1	Smelleken	17-3-2013	Breda	De Kuil NB1767	Cor Borghouts
1	Boomvalk	30-4-2013	Werkendam	Brabantse Biesbosch - Polder Hardenhoek	Erik van Boxtel
45	Kraanvogel	5-3-2013	Zundert	Rijsbergen - dorp	Rob Burgmans
1	Kleine Strandloper	21-4-2013	Alphen-Chaam	Chaam - Bleeke Heide	Harry van Vugt
10	Kemphaan	7-4-2013	Alphen-Chaam	Chaam - Bleeke Heide	Mariëtta Peters
2	Witgat	7-4-2013	Breda	Rooskensdonk	Harry Janssen
2	Bosruiter	29-4-2013	Alphen-Chaam	Chaam - Bleeke Heide	Tim van Oerle
2	Terekruiter	21-4-2013	Breda	Rooskensdonk	Harry Janssen
4	Dwergmeeuw	15-4-2013	Werkendam	Brabantse Biesbosch - Polder Hardenhoek	Harry van Vugt
1	Nachtzwaluw	21-4-2013	Oosterhout	centrum e.o.	Jan Boers
1	Midd. Bonte Specht	2-3-2013	Breda	Ulvenhout - Ulvenhoutsche Bosch	Leo Nagelkerke
3	Gele Kwikstaart	7-4-2013	Breda	Lange Bunders en Slangwijk	Kees Wijnen
1	Grote Gele Kwikstaart	1-4-2013	Alphen-Chaam	Chaam - Chaamsche Bossen	Jan Vermeulen
6	Tapuit	30-4-2013	Breda	Prinsenbeek - Weimeren	Hans van der sanden
1	Beflijster	13-4-2013	Breda	Prinsenbeek - Weimeren	Evelien Eversdijk
1	Snor	28-4-2013	Breda	Lange Bunders en Slangwijk	Erik van Boxtel
1	Bonte Vliegenvanger	24-4-2013	Breda	Mastbosch	Cees Huijben
1	Klapekster	17-3-2013	Oosterhout	Boswachterij Dorst	Mariëtta Peters
4	Kruisbek	7-4-2013	Alphen-Chaam	Chaam - Chaamsche Bossen	Eric Corssmit
10	Appelvink	6-3-2013	Breda	Wendel	Ad Rijnen

Noteer in Uw agenda

Datum	Activiteit	Contactpersoon	Telefoon / mailadres	Bijzonderheden
zo 02-06	Stadsvogelexcursie Zaartpark	Willem Veenhuizen	06 106 904 77	Start brug Langendijk over de Aa of Weerij 07.00 uur
do 13-06	Ledenbijeenkomst Gerard van den Broek Lezing: Vogels in Nederland	Ellie Pruiksmā	076 565 85 70 publiciteit@westbrabantsevwg.nl	20.00-22.00 uur Gebouw De Wegwijzer, Steendorpstraat 2
za 15-06	Avondexcursie naar de Asterdplas en de Vierde Bergboezem	Hans van der Sanden	076 587 84 32	19:00-22:00 uur Vertrekpunt parking Asterdplas
zo 16-06	Stadsvogelexcursie Westerpark	Willem Veenhuizen	06 106 904 77	Start parkeerplaats Westerpark Tuinzichtlaan/Zandoojjes 07:00 uur
do 12-09	Ledenbijeenkomst	Ellie Pruiksmā	076 565 85 70 publiciteit@westbrabantsevwg.nl	Nadere info volgt

Excursie Biesbosch
11 april door
Staatsbosbeheer,

Onder leiding van,
Jacques van der
Neut

